

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Sfatul ucigașilor

Este un straniu spectacol acesta, cum noi românii din țările de sub coroana sfântului Ștefan trebuie să stăm față la zilnicele sfătuirii ale vrăjmașilor noștri de moarte, cum să ne răpună mai sigur și mai curând. Nu se sfiesc de noi, nu se sfiesc de lume, nu se sfiesc de nimica. În public, prin întruniri, prin adunări, prin nesfârșite serii de articole de ziar, chibzuesc, desbat, propun, cari ar fi mijloacele cele mai potrivite ca să ne sugrume, ca să ne nimiciască, să ne înlăture pe vecie din calea deplinei cuceriri a acestor țări pentru una și singura naționalitate maghiară...

Unii propun mijloace drastice, violente, — sau mai bine zis cer continuarea și înăsprirea lor. Cer să se părăsiască orice rezervă și orice jenă, să se dea la o parte și simulacrul acela de concesiuni pe hârtie, care se numește „legea naționalităților” spre batjocorirea cuvântului și înțelesului de lege, — și să se procedeze la aplicarea cea mai brutală a dreptului pumnului. Strigă să se ia din mâinile celor ce nu jură în ungurește de Dumnezeu ungarilor, nu numai cartea, nu numai crucea, dar și uneltele de susținere a vieții pământeste; să fie părăsiți întinericul și mizeriei, asasinat cu armele obscurantismului și cu ale reducerii la sapă de lemn... Așa, ceeace fierul și focul barbarilor de acum o mie de ani n'au putut împlini, să desăvârșască abuzul de putere și constrângerea strănepoților...

— Nu, dau din cap pe gânduri alții cari se socot mai chibzuiți; nu e bună calea aceasta. Neamurile acestea blestemate, neamul acesta de valah mai ales, nu se lasă stărpite așa, cu una cu două.

Intocmai după cum Mefistofel se plânge că neamul blestemat de oameni nu vrea să piară cu nici un preț, nici de foc, nici de apă, de cutremure sau de vijelii, ci se reface mereu un sânge proaspăt, încât dacă nu și-ar fi rezervat văpaia n'ar mai avea nimic de seamă, pentru dânsul, tot astfel stăpânitorii noștri trebuie să dispereze văzând cum neamurile țin piept tuturor prigonirilor, și nu știm ce li s'ar întâmpla odată de mult necaz și ciudă, dacă nu și-ar fi rezervat pe seama lor — puterea în stat.

Abuzul de această putere, — zic sfătuitoarii de felul al doilea, — ar putea nu numai să nu ducă la scop, dar chiar să ducă împotriva scopului. Când n'ai de a face în un molău, cu un lasă-mă-să-te-las, cu un slăbănog și sperios, — nu-l sgândări, căci se întâmplă mai adesea că în loc să-l intimidezi, îl îndârjești mai rău, — în loc să-l slăbești ca să-l poți răpune mai ușor, îl atâți la o strângere mai din teameiu a puterilor, ca să ți se poată împotrivi cu și mai multă izbândă...

Și continuă apoi: Procederea cea mai cu nădejde de efect, este să-i luăm cu binisorul; să ne prefacem că ne prăpădim de dragul lor, să-i îmbrățișăm, să le dobândim încrederea, și astfel pe nesimțite, stând alături la masă și închinând împreună, să le turnăm în pahar otrava care o să-i amețească întâiu, ș'apoi o să-i răpună...

Să le spunem, — zice de pildă onorabilul dr. Sigismund Várady, deputat în camera din Budapesta, — că iată, de ce să mai cheltuiți voi din sărăcia voastră cu școalele? Vă dăm noi școale, oricâte, și nu cerem decât monopolul lor exclusiv: — bineînțeles însă școala în care nu se vor crește decât „cetățeni maghiari în idei liberale”, — cuvântul *liberal* fiind luat aci numai în înțelesul opus aceluia de *confesional*.

Iar introducându-se spre cei cari nu se arată, încă, convinși pentru o asemenea tactică, le mai spune d. Várady Sigismund: Numai pe calea aceasta vom stărpi valahimea din Ardeal și din țara ungurească, numai luându-i școlile ei și dându-i în schimb pe ale noastre. Iar pentru ca să le primească nu numai fără împotrivire, dar chiar cu recunoștință, trebuie să arătăm multă, multă dragoste poporului neglijat al naționalităților...

Vedeți: poporul e una, și naționalitățile sunt alta; dar ademenind *poporul*, seducându-l cu „multă, dragoste” și smulgându-l astfel de sub influința *naționalităților*, iată că acestea își vor pierde substratul și se vor prăbuși, sau se vor evapora, în neant...

Iată calculul, — și iată-l cum se face chiar aci înaintea noastră, în văzul și în auzul nostru. De condamnat, ne-au condamnat, cu toții, la moarte. Acuma se mai sfătuesc, ba se mai și ceartă uneori între dânsii, cu ce moarte anume să ne execute... Nici nu ne întrebă măcar, dacă nu cumva avem și noi de exprimat vr'o ultimă dorință în această privință...

Ion Gorun: „Știi românește?”

de At. Vernescu

II.

Sunt cuvinte vechi, cari dispar din limbă, altele noi cu același înțeles, triumfă contra lor și le înlocuiesc pentru totdeauna, încât cele vechi rămân îngropate prin unele cărți, ori dicționare. E folositoare această operațiune, de oare ce limba nu sărăcește, ci se înfrumusețează. Dar e păcat să se scoată din limbă cuvinte frumoase, fără a fi înlocuite.

Astfel este cuvântul *mire*. În București și în multe părți din Muntenia se zice la *mire*: „*giner*”.

Mirele însă este *giner* socrilor, iar nu *miresei*.

— „Va să zică ești *giner*?” Intrebă unul pe un tânăr *mire*; sau — „uite, *ginerile* și *mireasa*!” Noroc cu expresia: „Isus Hristos *mirele* bisericeii”, — cine ar putea să facă din Domnul nostru Isus Hristos un... „*cinstit giner*?”

Mulți caută să înlocuiască cuvântul *cunună*, prin *coroană*. Autorul crede, că florarii din București ar fi de vină, — dar noi am auzit nenumărați domni și doamne, cari spun: „i-am depus *coroane* de flori la mormânt”; chiar corpul didactic oferă „*premiu cu coroană*” elevului mai silitor.

Din flori însă numai *cununii* se fac, și *coroanele* sunt oarecari podoabe, blazonurile regilor și francii ungurești.

Sunt unele cuvinte urite în limba noastră și unele feluri de exprimare, urite. Nu avem nevoie de cuvinte ca: „neîn stare”, „nelalocul său” etc.? În loc de: „Nu sunt în stare să rostesc un cuvânt pe care nu-l socot la locul său”, ce urit ar suna, dacă am zice: „Sunt neîn stare să rostesc un asemenea cuvânt nelalocul său.”

Alții zic: „trebuie de făcut, trebuie de știut, trebuie de arătat”, în loc de: „trebuie să se facă, trebuie să știți, trebuie să arătam.”

Mulți pun cuvântul *spirit* la plural. Dacă *glume* se pot face multe, *spiritul*, care este izvorul lor, e numai unul. *Spiritele* rămân spiritismului, care are nevoie de ele.

Alții pun adverbele la plural: „*lucruri grele* de priceput”, când ele sunt *ușor* de priceput, dacă bagi de seamă cum trebuie să scrii.

Dar vorba *trebuie*, care e invariabilă, câte nu pățește ea, când ajunge sub condeul vreunui gazetar!..

„Voi *trebuieți* să protestați contra regimului...” Dar noi *trebuim* să vă anunțăm, că nu *trebuieesc* asemenea slujiri de limbă. Voi *trebuie* să faceți cum e bine.

Nu e bine să împrumutăm cuvinte de prisos, ca: *viteză* în loc de *iufeală*; *cursă* în loc de *alergare*; *veselă* în loc de *vase de bucătărie*; *lingerie* în loc de *rufărie* etc. Să trecem peste jargonul științific, care spune *pulmon* la *plămâni*; *cord* la *inimă*; *specific* *antifebril* la *chinină*. Poporul nu va întrebuința nici odată aceste cuvinte. Un poet nu va ajunge niciodată să scrie: „mi-e *cordul greu*

rănit de dor”. Acest jargon medical n'are nici o influență asupra limbei.

Arta de a scri (nu de a „scrie”) românește, pare că dă în regres, în loc de a progresa din ce în ce mai mult.

Un cronicar al unui ziar, observă, că noi nu prea știm să scriem; că avem „profesori universitari, magistrați superiori cari nu știu să scrie.” Dovada că la noi se scrie rău, o face chiar cronicarul când se plânge că sunt prea puțini aceia cari știu să *asterne* o cugetare, în loc să zică *să aștearnă*. Tot gazetarul scrie: „ce o fi zicând *partizanii*”, în loc de „ce vor (sau chiar or) fi zicând...” Intrând în polemică cu alto ziare, vrea să ne dovedească că „*ambele* se contrazic *unele pe lângă altele*”, în loc de „amândouă se contrazic una pe alta”. Cuvintele *mentalitate*, *gest*, *vandalism* sunt puse acolo unde nu trebuie.

Ești liberal, conservator, naționalist, ortodox, evreu, după unii gazetari e o *mentalitate*. Un ministru își dă dimisia, altul îi ia locul, un episcop afurisește pe un coleg, toate acestea sunt *gesturi*. Se știe că *vandalism* însemnează numai distrugerea operelor de artă, a alcătuirilor de civilizație. Dar dacă se împotrivesc poliția unei manifestări de stradă, dacă se bat doi oameni de-și smulg părul din cap — e tot *vandalism*... la gazetari, cari pun ca titlu principal: *Groaznice vandalisme în „beciurile” poliției*, la o dare de seamă asupra unor schingiuri polițienești. Sunt multe schimonosiri în ziare: să fie *prematvră* *vigilența* unui control

Și fac rău că nu ne întreabă. Fac rău că stau așa la sfat și la sfadă între dânsii, și nu se gândesc că-i vede lumea, că-i vedem și îi auzim și noi, și că nu vom fi doară așa de proști, ca să nu ne luăm și noi, la rândul nostru, toate măsurile de apărare. Fac rău că nu ne întreabă, ca să le spunem că, așa sau aminteri, își pierd vremea înzadar, căci noi nu ne vom lăsa spânzurați nici cu puterea, și cu atât mai puțin cu persuasiunea...

Lumii întregi însă putem să-i arătăm pe toți acești plănuitori de asasinat naționale, în una sau alta din luminile în cari ei înșiși se pun... Când protestările noastre răsună, de se aud până peste hotare, ei strigă spunând că e *calomnie* ce spunem noi, că ei n'au nici un gând rău cu naționalitățile, că acestea doar' în sânul lui Avram să găsiască o existență mai tihnită și mai fericită decât în Ungaria... Dar când se socot iarăș numai între dânsii, îi vezi cum se adună, și cum curg din nou chibzuelile și sfaturile, în ce chip să asigure așadar naționalităților tihna și fericirea aceea mai mare, aceea *aievea* în sânul lui Avram... Cu foc și sabie! scrășnesc unii rotind ochii turbați ca să ne sperie; — cu viclenie și otravă, — rânjesc alții clipind șireți ca să nu-i înțelegem.

Dar noi nu ne-am speriat, prin veacuri, de nici un foc și de nici o sabie; — și vor fi trecut și vremurile când viclenii și otrăvuri au putut ceva împotriva noastră. — Ne uităm ca oameni hotărâți și cari și-au făcut bine socoteala cu toate, și le zicem și unora și altora: — Incercați!

Biserica Aromânească

Crime în numele bisericii. — Patriarhul instrument al grecismului. — Nu sunt preoți români în Macedonia. — Soluțiile preconizate.

Școala și biserica sunt cele două principale instituțiuni pe cari aromânii sunt dator să le întărească, să le asigure o viață sănătoasă dacă vor ca bunele dispoziții manifestate de guvernul otoman față de ei să poată fi folosite cu succes pentru viitor.

Despre starea în care se află învățământul românesc din Macedonia precum și despre măsurile ce se propun pentru îndreptarea acestei stări ne-am ocupat într'un număr precedent. Să vedem acum care e situația bisericii și ce îndreptări se pot nădăjdi pe acest teren.

După cum se știe, chestiunea religioasă este tărâmul pe care s'au dat cele mai sângeroase lupte în Macedonia. Această chestiune, confundată înadins de greci cu chestiunea națională propriu zisă, a fost mobilul tuturor crimelor grecești cari au însăngerat atâta vreme sânul nefericitului nostru neam din imperiul turcesc.

Profitând de faptul că aromânii sunt sub jurisdicțiunea patriarhului din Constantinople, care este grec, și folosindu-se de împrejurarea că aromânii sunt creștini ortodoxi ca și grecii, elementul grecesc a căutat totdeauna să infiltreze în conștiința fraților noștri că ei sunt de origine grecească.

La început această propagandă, grație inculturei aromânilor, a dat rezultate multumitoare pentru greci. Și astfel, a fost o vreme când mai mult de jumătate din aromâni credeau și mărturisau că sunt greci. Acestor li se zicea: *Grecomani*.

Vremurile se schimbă însă. Epoca de trezire a conștiinței naționale românești din Macedonia începe. Și atunci între acest curent de reînnoire și veleitățile de... „panelism” ale grecilor se încinge o luptă pe viață și pe moarte. Alimentată de statul grecesc și de indiferența și anarhia trecutului regim hamidion, ajutată de șeful suprem al bisericii, această luptă a dat la început numai grecilor prilejuri de izbândă. Terorizați de bandele plătite de guvernul din Atena și binecuvântate de patriarhul bandit dela Constantinopol, aromânii au fost de multe ori siliți, în cursul ultimelor decenii, să abdice dela naționalitatea lor, ca să-și poată scăpa avutul lor și viața lor și a copiilor lor.

Cei mai dârji, erau persecutați în chipul cel mai barbar până când sau se lepădau de naționalitatea lor, sau mureau, asasinați pe altarul dragostei lor de neam.

Din această pricină, biserica națională românească din Macedonia este într'o situație vrednică de plâns. În foarte multe locuri lipsesc bisericile. În și mai multe însă nu sunt preoți. O mulțime de sate și-au închis bisericile fiindcă n'aveau preot la altar. Și preoți nu sunt deoarece patriarhul dela Constantinopol nu vrea să hirotonisească preoți români. Nu odată s'a întâmplat ca morții să rămâie neîngropați în casele naționaliștilor câte-o săptămână și mai bine, din cauză că lipsea preotul care să le cânte prohodul în limba națională.

Deși, mulțumită bunăvoinței actualului regim turcesc, persecuțiile grecești și opera de desnaționalizare cu concursul bandelor și a patriarhului a încetat, urmările lor nefericite se manifestează și azi. Nici azi nu sunt preoți români în Macedonia.

Prin urmare, cea dintâiu măsură ce trebuie să se ia în vederea ridicării bisericii aromâne, este înmulțirea numărului preoților români. Aceasta nu se va putea realiza însă, câtă vreme patriarhul refuză să recunoască pe cale bisericească existența comunităților românești, recunoscute prin iradeaua imperială din 1905. Aromânii au și făcut în acest senz un ultim demers la Constantinopol.

E probabil însă că patriarhul niciodată, de bunăvoie, nu va consimți la aceasta, deoarece recunoscând existența comunităților românești, ar însemna să dea cea mai grea lovitură grecismului, tocmai el care a dovedit că este instrumentul cel mai puternic al propagandei grecești în Macedonia.

Dacă însă aromânii nu vor putea obține posibilitatea de a li-se hirotonisi preoții de cari au nevoie de către mitropolitiții greci din Turcia, atunci e probabil că aromânii vor rupe orice legături cu patriarhia și vor începe tratative cu guvernul turcesc. După informațiile noastre, aceste tratative au și început.

E vorba să se acorde fraților noștri din Macedonia un șef religios național. După cât ni-se afirmă din cercuri competente, această cerere este sprijinită și de guvernul român. De altfel, se crede că nici chiar gu-

medical; la un cadavru decapitat s'a constatat *persistența* vieții chiar după moarte!

Zici *pretins* unui om care se crede, și nu e ceea ce se crede. Gazetarul scrie: „*pretinsul* profesor universitar, *pretinsul* ministru” etc. Unul a ajuns să scrie despre principele României, „*pretinsul*... nepot al regelui Carol!

Intrebuintarea vorbelor *a spune*, *a zice*, iar pricinuieste incurcături. Pentru aceste vorbe trebuie să pricepi bunul simț al limbei.

Ce *zici*? mă întreabă unul și eu îi spun. Sunt taine cari nu se spun, nu poți să *zici*: nu se *zic*. Am să te spun la toți, nu: am să te *zic* la toți. Ce *zici*? Ce ai *zis*?, te întreabă unul, dar tot el *zice*: „Ce ai spus?!”, când vrea să te ia la vale, ori să se mire prosteste de ce i-ai spus.

Cuvintele *sărbătoare*, *cerșetoare*, *scrisoare*, *institutoare* etc. sunt scâlciite chiar de o institutoare, care se întitulează *institutoară* și probabil își învață elevele să zică *sărbătoară*, *cerșetoară*, *scrisoară*... Sunt și excepții ca *profesoară*, *cioară*. Este prin simțul limbei să zicem și *ușă*, *mătușă*, iar nu *ușe*, *mătușe*. Tot așa ni-se cere să zicem: *a ținea* în loc de *a ține*; *va rămânea* în loc de *va rămâne*, Eminescu a scris:

Singuri voi stejari *râmâneși*
De visați la ochii vineți,

pentru rimă, dar tot el a scris:

In veci îl voi iubi, și 'n veci
Va *râmânea* departe...

Și așa va *râmânea*.

Dativele *mi*, *vi*, *li* sunt puse de unii și când nu urmează alt pronume după ele. De ex.: „nouă *mi* plac”, dar acestea nu *ne* plac, decât când zicem: „lor *li* se spune”; „*li* se dă etc. Ce-ar fi să zicem atunci și după cum zicem: „*mi* se pare”, adică să zicem *mi* place, *ți* place etc.?

Femeninul aceea, aceeaș, și masculinul aceia, aceeaș, iar dau de furcă gazetarilor. Ei scriu otova: „*Aceiaș* femeie” și „*aceeaș* oameni”.

Pentru *seară*, sunt două genetive: *sării* și *serii*. De aceea pentru *seră* (florăria de iarnă), trebuie să avem genetivul *serei*.

Sunt și nedumeriri: *a preferi*, sau *a prefera*? Acest verb e de conjugarea 4-a, sau 1-a? *Preferință* e de la *a preferi*; dar *preferanța* (un joc de cărți) este dela *a prefera*. Zici *preferabil* și nu *preferibil*. Dar suntem siguri, că nu trebuie să zicem „*nepaza*” în loc de *lipsa de pază*; om cu *nenoroc* în loc de *fără noroc*. Despre un elev care n'a trecut clasa nu trebuie să zicem ca unii: „*a repeta din nou* (clasa). Atunci însemnează, că elevul va face al treilea an. în acea clasă — trebuie dar să zicem: *a repeta* clasa. Despre acestea și altele asemenea suntem siguri de felul cum trebuie să le spunem.

Vin în discuție greșelile de tipar. Scriitorii dau *vina* pe corectori. Se vede însă cât de color greșala, cât de boacănă a tiparului; dar când un scriitor ne spune despre creșterea *oilor* și a *ieșilor* lor, e de vină corectorul — numai, că n'a schimbat cu *mieilor* greșala scriitorului însuș.

Vedem apoi pe latinescul *via* care însemnează

pe calea sau *prin*, pus în legătură cu românescul *prin*: „Mă duc la Văleni *prin* via Ploești”.

Dintr'un articol de reportaj: „Moartea d-lui... a făcut o foarte rea impresie soției sale. La observația directorului reporterul a răspuns, de sigur, că e o greșală de tipar!

„Nu suferă comparație” scrie altul, dar urechea nu *sufere* asemenea conjugare.

Alții fac pluralul *școli* în loc de *școale*, — de aci *boli* în loc de *boale*; *coli*, în loc de *coale* etc.

Cuvântul *mai* e de prisos la *inferior*, *superior*, *principal*.

La rubrica faptelor diverse găsim; „incendiul a fost *localizat*”, în loc de *stins*. Căci prin localizare înțelegem, că incendiul a fost oprit să se întindă și arde pe o anumită întindere. De ce nu spune reporterul că și-a *localizat* setea la vreo berărie!

Este un germanism să zici: „călătoresc *pe* clasa 3-a”. Călătorești *cu* trenul în clasa 3-a; și numai când nu e loc *pe* coridor.

D. Gorun publică în volumul de față o scrisoare primită dela d. Al. Ciurcu, în care scrisoare se amintește de sânguința ce aveau redactorii dela vechiul ziar „*Românul*” împreună cu d. Ciurcu, pentru a limpezi limba, înlocuind cuvintele împrumutate, cu termeni neaoși românești. Astfel cuvintele: *perseveranță*, *stimulațiune*, *serenitate*, *constantă* etc., erau înlocuite cu stăruință, îndemn și imbold, seninătate, statornicie.

Autorul se ocupă mai departe cu traducerile,

vernul turcesc nu privește cu ochi răi o astfel de soluție.

Dacă greutăți neprevăzute ar putea să împiedice deocamdată realizarea acestei doleanțe aromânești, unii aromâni propun să se obție ca preoții lor să fi hirotonisiți de ierarhii din România.

Oricare ar fie soluția, principalul e să se facă tot posibilul ca românii din Macedonia să aibă preoți. Fiindcă atâta vreme cât acești nefericiți frați (cari, nu trebuie să uităm, sunt foarte religioși) vor fi lipsiți de preoți din cauza politicii lor naționaliste, însăș chestia națională românească din Macedonia va fi în mare primejdie.

Stolypin

(n) *Stolypin* este al treilea ministru de interne al țarului Nicolae care a murit ucis. La 15 aprilie 1892 *Sipiagin* a fost omorât de studentul *Balmașev*, un tânăr blând, dar maniac politic. Succesorul său, *Plehve* a fost sfârticat în bucăți, prin o bombă, în prezența țarului, la 24 iulie 1904.

Stolypin i-a urmat, și la 25 august 1906 a fost primul atentat împotriva sa, când i-a fost aruncată în aer vila; multe persoane au perit atunci, două fete ale ministrului au fost grav rănite, una mutilată, *Stolypin* însuși a rămas neatins. Prin bărbăția ce a dovedit după acest caz grav a câștigat încrederea nelimitată a țarului, în care *Stolypin*, fidel tradiției vechi, vedea pe domnul și stăpânul său atotputernic. De aceea, el a murit liniștit pentru interesul mai presus de toate al celui ce în ochii lui personifica țara și neamul. Cu atât mai vehement a fost sguđuit țarul când a văzut în nemijlocita sa apropiere prăbușirea celui mai credincios, celui mai devotat dintre supuși.

Petru *Arkadieivits Stolypin* era în al 50-lea an al etății. Tatăl său, generalul *Arkadie Stolypin* s'a distins la *Sebastopol*. Născut în *Drezda*, a studiat la *Petersburg* și a intrat, (1884), în ministerul de interne, apoi în cel de agricultură. După scurt timp s'a retras din viața publică, și

a trăit la moșia sa, ocupat cu administrarea vastelor sale domenii, la *Kovno* în *Litvania*. În anul 1902 a fost numit guvernor la *Grodno*, apoi la *Saratoff*. În 1906 *Goremkin* urmând contelui *White* în fruntea consiliului de ministrii, îl cheamă pe *Stolypin* la ministerul de interne. Criza revoluționară era atunci la culme. *Goremkin* renunță la putere, *Stolypin* ia succesiunea și cu multă energie încearcă a restabili ordinea. Teroriștii răspund imediat cu atentatul dela 25 august, când premierul avea recepție la vila sa de pe insula *Apotikarsky*, lângă metropolă; 31 persoane pier în urma exploziunii teribile, 24 sunt rănite, între acestea copiii lui *Stolypin*, el însuși a scăpat ca prin minune, și a continuat înfrângerea, neintimidat.

La început se credea, că are succes, despre mișcarea reformatorilor abia se mai auzia ceva, și parecă *Rusia* are înfărsit guvernamentul său normal, care liniștește spiritele. Rezultatul acesta, mai mult aparent decât real, a fost asigurat cu mijloace cari au redus tot mai mult numărul prietenilor lui *Stolypin*.

La 1907 a disolvat дума a doua, și după ce avea sprijinul dumei ce a urmat, rezistența adversarilor săi din consiliul imperial i-s'a pus în cale, respingând proiectele de lege despre dispozițiunile speciale în districtele de vest. Natural, premierul demisionează, țarul însă îl roagă să rămână, iar pe opozanți îi trimite în concediu (acum câteva luni). De atunci autoritatea sa a devenit impozantă, iar puterea ce o avea, absolută. Ca în cale triumfală a condus ministrul pe domnul și stăpânul său la festivitățile aranjate la *Kiew*, pentru a serba inaugurarea monumentului țarului *Alexandru II* liberatorul. Intreagă familia țarului era în *Kiew*, „maica orașelor rusești”, și curtea întreagă, ministrii toți și deputați din toate colțurile imperiului. La 12 septembrie a fost desvălirea, două zile au continuat încă solemnitățile, și aveau să se termine cu reprezentațiunea festivă la teatru. Încă un cias și s'a încheiat cea dintâi grandioasă manifestare publică netulburată, țarul era inve-

derat satisfăcut, *Stolypin* desigur fericit foarte pentru acest nou rezultat.

În auditor însă tremura cel ce designat a supraveghea integritatea ministrului avea să-i devină asasinul. Se scoală, un program are în mână, caută împrejur, se apropie de *Stolypin*, care sta povestind și-l împușcă în piept; apoi cearcă să fugă.

Stolypin moare a doua zi seara, chinuit de dureri.

Ucigașul se numește *Mordko Herskovits Bagrow*.

Emigrările în America-de-nord

II.

Să vedem acum marea acțiune a Statelor-Unite dezvoltată sub numirea *Reclamation Service*, pentru recolonizarea ținuturilor deșerte dela vest.

Cel mai mare canal de stropit, *Huntley* (statul *Montana*) a fost deschis în anul 1907, dându-se proprietății private. Acest canal servește pentru stropirea a 30.000 jugăre de pământ. Terenul e situat lângă râul *Jellowstone*; niciodată nu a fost atins de fierul plugului; e îmbogățit cu substanțe de nutrire adunate în decurs de mai multe mii de ani. Din lipsa de ploi, a produs numai buruieni de cactus. Dela construirea canalului însă sosesc cu sutele din cele mai diferite ținuturi ale Americii, familii colonizatoare.

La nord, în *Wyoming*, lângă râul *Shovshone*, în urma construirii de canale, 17 mii mii de jugăre de pământ au fost transformate în stare de cultură, aflându-ai existența mai mult de 200 familii de muncitori.

Lângă râul *Yellowstone* de jos în anul 1909 66 mii jugăre de pământ au stat la dispoziția coloniștilor. Acum cea mai mare parte a acestui pământ e deja ocupată.

În statul *Montana* canalizările cuprind din ce în ce tot mai larg teren, considerând, că dimensiunea pământului e uriașă, iar apa ce se poate întrebuința e multă. În viitorul apropiat trei rezervațiuni indiane vor fi eliberate, împărțindu-se atunci mai mult de 130.000 jugăre, pământ de calitate excelentă.

În statul *Idaho*, lângă canalul *Minidoca*, deja în 1907 au fost 1050 farmeri, dispunând ei de câte 40—80 jugăre pământ. Un teritor de 130.000 jugăre a fost aici transformat în stare de cultură, deși în anul 1902 nu s'a văzut nici un fir de iarba pe el. Acum 20 mii de oameni își au existența. După totala construire a canalului, terenul de cultură va fi cu un milion jugăre mai mare. Tot aici mai sunt 400 mii jugăre canalizate, mai toate ocupate de farmeri, ceace se datorește fructivității solului, climei plăcute, favorabile și frumuseții ținutului.

Comunicația farmerilor cu orașele se face cu ajutorul trenurilor electrice, telefonului și drumurilor în stare neexcepționabilă.

În comitatele *Churchil*, *Lyon* și *Storey* sunt 385 mii jugăre de pământ în stare de cultură. Din acest pământ 140 mii jugăre deja s'au împărțit pe baza legii *homestead* și pe lângă principiul, că fiecărui colonist să i-se dea atâta pământ, ca o familie să-și aibe existența. Din acest motiv s'au făcut economii de câte 80 jugăre. Prețul unui jugăr e 30 dolari, plățibili în decurs de zece ani.

Prețul unei proprietăți de 80 jugăre, deci e 2400 dolari, care sumă se plătește, fără interese, în decurs de zece ani, adică 240 dolari anual. Ne putem închipui condițiuni mai favorabile? Cât costă la noi 80 jugăre pământ productiv și provăzut cu instalațiuni de stropit! E explicabil astfel, cât e aceasta de ademenitor pentru emigranții noștri lipsiți de pământ. Prețul pământului e într'adevăr foarte ieftin, acoperindu-se numai speșele avute cu canalizarea. După zece ani pământul împreună cu instalațiunile de stropit e al proprietarului, având numai să supoarte, sub supravegherea guvernului intern, speșele împreunate cu susținerea acelor instalațiuni.

Cele mai mari instalațiuni de stropit sunt în *California*, în valea râului *Sacramento* și cari acum sunt în construire. Aici sunt 2 milioane jugăre de pământ.

Cele dintâi încercări de stropit s'au făcut în

arătând cu multe exemple, cum se slujește limba românească.

Trivializarea limbei, însă, este cea mai grozavă din toate felurile de slujiri.

Iată un specimen dintr'o bibliotecă de popularizare:

„*Marchizul X.* — Ce mai alabala, bre?”

„*Contele Y.* — Ia mă bălăbănesc și eu acolo cu câte alea...”

— „Vorba e de învârteală. Se aranjează a-facerea în chestie?”

— „De asta nu mă sinchisesc acū, o mai dau și dracului.”

— „Și 'ncolo?”

— „Ceac-pac.”

În privința ortografiei, avem stabilit fonetismul. Trebuie să păstrăm însă cuvintelor semnele lor de recunoaștere.

Să scriem *pâne*, nu *pîne*; și să scriem *într'ânsul*, *împăcați* iar nu: *ântr'ânsul*, *âmpăcați*, etc. Dacă pronunțăm „*m'am dus*”, să nu scriem: *mam dus*.

Alții pretinși știutori a toate îi vezi că scriu: „*Ce zice-ți? A-și crede; A-i vrea, î-mi pare.* Sunt „cunoscuți” scriitori cari scriu așa, făcându-se de răs, dar reușind să zăpăcească pe cei cari nu știu cum trebuie să se scrie bine.

În ultimul articol, autorul îndeamnă pe românii de peste munți să curețe limba de ardelenismele ungurești, ori provincialismele lor, cu cari slujesc destul de rău limba.

Volumul „*Știi românește?*” este nespus de folositor și citit cu atenție aduce multă lumină întru înțelegerea mai deaproape a limbei românești. Precum s'a probat în acest volum, oamenii cari se cred culți nu știu, totuș, să vorbească și să scrie frumos.

Presa are menirea nu numai de a ne excita cu lucruri de senzație, ci în primul rând, ea trebuie să ne deprindă a vorbi și a scrie cum se cade. De ce în alte țări e presa la înălțimea la care trebuie să fie și limba e manifestată conștiincios? *D. Gorun* vede influența *secretarului de redacție*, care face și pe negustorașul cu două clase primare să scrie gramatical.

Aceasta trebuie s'o credem, și să fim siguri că dacă fiecare ziar ar avea un excelent secretar de redacție, care să nu aibă alte atribuțiuni decât limpezirea limbei în care sunt scrise articolele, — atunci n'am mai vedea zilnic prin ziare fel de fel de monstruoziități cu cari se pocește limba. Credem însă că mai este și *ușurința* românilor, lipsa de pătrundere și mai ales lipsa de *seriozitate* în activitățile sufleteste.

Românul are nevoie de îndemn, să-l îmboldească altul, altceva, ca să se apuce de ceva, ca să facă ceva, ca să vadă că nu e bine ce face și ca să vadă *pentruce* nu e bine.

Volumul „*Știi românește?*”, e cu atât mai trebuincios, cu cât poate da acest îndemn. Recomandăm volumul tuturor cari vor să știe românește.

California, și adevărat încă în anul 1848 de către emigranții chinezi și japonezi.

Astăzi, aici stropirea e generală; ea se întinde pe un teritor de 90 milioane jugăre. Venitul curat al unui jugăr e 25 dolari (125 coroane), iar spesele de investire sunt 13,5 dolari (67,5 coroane).

Mai posedă apoi pământ de vândut statul, întreprinderile căilor ferate și societățile marilor proprietari (Land Company), cari pământuri sunt de mare însemnatate pentru emigranții noștri. Din acest motiv trebuie să ne ocupăm și cu ele.

Dela început guvernul Uniunii și-a susținut dreptul de dispunere asupra pământelor fără stăpâni, cu excepțiunea pământelor din statul Texas, care stat când a intrat în șirul statelor aliate nu a abzis de dreptul de dispunere asupra pământului fără stăpâni, aflător pe teritoriul său.

Cu excepțiunea statului Texas, în America, a cărei teritor de 29-ori e mai mare ca al Ungariei, din vânzarea uriașelor terene acum numite, erarul încassează sume colosale de bani. În anul 1905 s'au vândut 17 milioane jugăre, parte în bani gata, parte sub titlul de homestead, încassându-se mai mult de 6 miliarde dolari. Aproape toate aceste pământuri sunt situate în statele dela nord.

Cu privire la pământurile căilor ferate americane, amintesc numai aceea, că guvernul Uniunii, acelora, ca propagatori de cultură, a donat încă în cele mai vechi timpuri mari întinderi de pământ. Astfel a primit sub titlul de ajutor material Unien Pacific 13, Kansas Pacific 6, Central Pacific 12, Northern Pacific 47, Atlantic Pacific 42, Southern Pacific 9,5 milioane pământ.

Din aceste pământuri se pot cumpăra teritoare după dorință, pe lângă prețul de 2—20 dolari (10—100 coroane) jugărul.

Tot pe lângă aceste condițiuni se poate câștiga pământ și dela Land Company-ii, cari de vremuri îndelungate au adunat acel pământ, în scop de speculațiuni.

În America deci sunt trei mari societăți de pământ: statul, căile ferate și Land Company-ile. Aceste societăți concurează împreună, trimițându-și agenții, nu numai în America, ci și în Europa, făcându-se astfel propagandă pentru relațiunile de proprietate, atât de favorabile, din America și cari sunt superioare relațiunilor de această natură a bătrânei Europe.

Fiecare individ maiorean ori cap de familie, care e deja ori dorește să fie cetățean al Americii, are drept la un homestead de 160 jugăre, sau la întregirea proprietății lui până la această sumă. Singura condiție e, ca să fie de bunăcredință și să își cultive pământul. La luarea în posesiune a pământului trebuie să plătească după 160 jugăre 10 dolari, iar după 80 jugăre 5 dolari.

Aceasta e natura relațiunilor de pământ în Statele-Unite. Fără îndoială, ele sunt ademenitoare pentru emigranții noștri.

Ingrijorat trebuie să accentuez, că aceste relațiuni vor servi ca scop și pretext al emigrărilor viitoare, dacă pentru împiedecarea lor și pe lângă schimbarea politicii noastre de pământ, nu vom întrebuița și noi aceleași mijloace.

Să vedem acum relațiunile de pământ ale Canadei de pe continentul nord-american, unde emigrările sunt atât de mari.

Atât pentru emigranții europeni cât și pentru ai patriei noastre, trei provincii ale Canadei și adevărat, Manitoba, Alberta și Saskatchewan sunt de însemnatate. Teritoriul acestor provincii avroximative atât de mare ca jumătate parte a Europei. Numărul locuitorilor e abia de 860000 suflete, în urma emigrărilor însă acest număr e tot mai mare.

În aceste trei provincii, mai multe milioane de homestead-uri așteaptă să fie ocupate pentru dintâia dată.

Intinderea uriașului teritor e de 36 miliori pătrate engleze, fiind împărțite în „Township“-uri, adevărat teritoare de comune. Townshipul e împărțit în 36 quadrate egale. Un astfel de quadrat se numește „Sectio“, având mărime de 540 acre (a 1124 pătrați st.) 1/4 parte a unei sectio constituie un „quarter section“ în mărime de 160 acre (aproape

110 jug. cat.), împărțindu-se sub numele de „Homestead“ coloniștilor.

Din mai multe motive un întreg township nu se pune la dispoziția coloniștilor. Din punct de vedere al dreptului de proprietate și pe baza legilor din 1 septembrie 1908, în Canada de mijloc secțiunile unui township se împart în următorul mod:

a) Căile ferate, ca propagatoare de cultură, au primit donațiuni de pământ dela stat. Ele folosesc în fiecare township secțiunile de sub n-rul 1, 3, 5, 7, 4, 13, 15, 15, 19, 21, 23, 25, 27, 31, 33, 35.

b) Pe seama școlilor cari vor urma să se înființeze, guvernul a cedat secțiunile de sub n-rul 11 și 29.

c) Pentru misiunea culturală dezvoltată în timpurile vechi, întreprinderea „Hudson bay“ în fie care township a primit secțiunile de sub n-rul 8 și 26.

31	32	33	34	35	36
30	I. 29	28	27	H 26	25
19	20	21	22	23	24
18	17	16	15	14	13
7	H 8	9	10	I 11	12
6	5	4	3	2	1

(Astfel e împărțirea „Township“-ului, quadratele constituite secțiunile. Cele cu numerii subtrași sunt ale căilor ferate, cele însemnate cu H, ale societății Hudson, cele cu I, a școlilor, iar celelalte a statului 1/4 a secțiunii (n-rul 12) constituit teritoriul unui Homestead.)

Pământele școlilor și ale societății Hudson se vând pe bani gata; prețul unui jugăr e de 3 până 20 dolari.

În Canada de mijloc fiecare individ în etate de 18 ani poate primi un homestead în mărime de 160 acre, având pentru aceasta să plătească 10 dolari (50 coroane). Condițiunile sunt următoarele: Colonistul e îndatorat ca în fiecare an 6 luni să petreacă pe pământul ocupat, niziindu-se a-l transforma în stare de cultură. Cealaltă jumătate a anului o poate petrece ori și unde, în scop de a câștiga bani.

După trei ani e deobligat să cultive, așa cum află de bine, cel puțin 30 acre. E deobligat să construiască zidiri în valoare de 200 dolari și să își îngrădească pământul cu gard de zăbrele. Pe lângă îndeplinirea acestor condițiuni, după trei ani poate să recurgă pentru câștigarea dreptului de proprietate, când apoi dispune în mod liber asupra pământului din posesiunea lui.

Fiecare colonist care posedă un homestead are drept să mai cumpere pământ, așa numit „praeemptiv“, pe lângă prețul de 3 dolari jugărul. După 5 ani și acest pământ devine proprietatea lui, dacă cultivă 50 acre și dacă a construit zidiri în suma de 300 dolari.

Înainte cu zece ani guvernul a construit case de locuit pe seama fiecărui colonist, primind ei și câte 2 boi sau 2 cai, trăsură, grapă, plug și sămânță. Mai târziu guvernul a sistat acum numitele favoruri.

Acestea am voit să le amintesc, deocamdată, cu privire la relațiunile de pământ de pe continentul nord-american, cari relațiuni sunt atât de ademenitoare pentru oamenii noștri lipsiți de pământ.

Ori și cine poate înțelege pericolul de care e amenințată viața noastră economică. Din acest motiv, salutăm ori și ce acțiune care contribuie la îmbunătățirea stării agricole dela noi, ceea ce va împiedeca emigrările.

Alex. Țințaria

Adunare poporală în Ludoș. Membrii partidului național român din comitatul Turda-Arieș, conchiamă adunare poporală pe duminică în 8 octombrie n. la Murăș-Ludoș,

La adunare vor lua parte deputații noștri, mai mulți membri ai comitetului național și alți fruntași. Se va desbata asupra stării politice și se va arăta din nou simțul nostru național față de reformele militare, reforma electorală, etc.

Atragem luarea aminte românilor din părțile acele, îndeosebi a celor din Câmpie și de pe Murăș, asupra acestei adunări, căreia îi dorim izbânzi depline.

Convocatorul adunării, iscalit de 160 fruntași, îl vom publica în numărul viitor al „Românului“.

Din Caransebeș. Comitetul partidului național din Caransebeș în ședința sa din 8/21 septembrie a decis ținerea unei adunări populare; desaproabă atacurile, ce apar în volantele lui dr. Nicolae Ionescu și în foile lui George Donna, și votează nemărginită încredere tuturor bărbaților, pe cari obștea românească i-a pus în fruntea sa de conducători politici ai poporului nostru din Ungaria, precum și reprezentanților orașului Caransebeș, cari aparțin partidului național român.

Manevrele din anul viitor. În corcurile înalte militare din Viena se vorbește, că în anul viitor manevrele vor avea loc în Bosnia-Herțegovina sub comanda înaltă a moștenitorului tronului. Cu prilejul acesta arhiducele Francisc Ferdinand va călători pentru prima oară prin provinciile anexate.

Noul ministru de războiu și presa-maghiară. Abia s'a știut cu siguranță despre denumirea noului ministru de războiu *Auffenberg*, toți redactorații ziarelor maghiare au grăbit să-i câștige păreri asupra programului său de armată. Zi de zi s'au putut auzi interviuri lungi cu noul ministru, în cari se lua act cu satisfacție, că și noul ministru de războiu ar urma, dacă nu peste tot, cel puțin întru câtva politica lui Schönaich. Ca un ecou la aceste interviuri dăm în cele următoare păreri ziarului „Deutsches-Volksblatt“, care arată lămurit programul noului ministru.

E știut, că Schönaich a căzut în urma politicii sale de concesiuni pe teren militar, care a dat ca făt actualele proiecte militare, cari se obstruiază în prezent în parlamentul maghiar.

Față de obstrucție contele Khuen n'a putut face nimic, decât că le-a răpit deputaților vacanțele de vară. Maghiarii sunt nemulțumiți cu proiectele în forma aceasta și pretind și mai mult. S'a dovedit prin aceasta, că politica urmată până aici în afacerile armatei comune a fost greșită, care a tăiat adânc nu numai în unitatea armatei, dar mai ales a umplut de îngrijorări îndreptățite și naționalitățile. Prin urmare Schönaich, exponentul acestei politici de concesiuni a trebuit să plece.

După cele întâmplare, Auffenberg nu poate să urmeze căile bătute de Schönaich oricât de mult le-ar dispăcea aceasta maghiarilor. Auffenberg s'ar dovedi de un politician foarte slab dacă n-ar lua învățăminte din faptele ce se petrec înaintea ochilor săi. În acest caz l-ar ajunge aceeaș soartă ca pe Schönaich. Înaintea ministrului comun de războiu pot plana de aici înainte numai două lucruri: să țină cu tărie la unitatea armatei și la dorința monarhiei întregi. În monarhia maghiarii repre-

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori și ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efortuesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșă și obiecte singuratică, în prețul de fabrică.

zintă numai o fracțiune disparentă, ba nu reprezintă majoritate nici chiar în țara lor.

Fiind apoi lucru stabilit, că moștenitorul de tron se îngerează tot cu mai multă autoritate în conducerea armatei, Auffenberg poate și trebuie să ia pildă din gestul de pe urmă al moștenitorului de tron, care a dispus din prilejul încheierii manevrelor din ăstă, *ca ordinul de zi să fie împărțit trupelor în limba lor maternă.*

Din cameră. Ședința camerei s'a început la orele 10 și jumătate sub președinția lui *L. Nivay*. Camera la propunerea președintelui hotărăște să fie reprezentată la aniversarea zilei 6 octombrie la Arad. Interpelații au însemnat următorii deputați: *E. Preszly*, în chestia lărgirii gărei dela Vaț; *P. Iaczkó*, în chestia ajutorării micilor proprietari dela *Ermelék*; *St. Csenez*, în chestia lucrărilor notarilor comunali; *cont. A. Apponyi*, în chestia noului titlu al ministrului comun de războiu; *A. Rath*, în chestia declarațiilor ministrului de războiu *Auffenberg*; *U. Kállay*, în chestia declarațiilor lui *Auffenberg* referitoare la urcarea cheltuelilor comune și *A. Ráth*, în chestia politicei banului croat *Tomasich*.

Era să urmeze votările nominale rămase din ședința trecută, dar propunătorii și-au retras proiectele și astfel s'a trecut la ordinea zilei.

Contele Mih. Eszterházy, justhist, a vorbit despre proiectele militare și arată cu date, că în Ungaria pe câte un locuitor cade mai multe cheltueli militare decât în Austria, cu toate că Austria e avută, iar Ungaria e săracă. Guvernul nu-și bate capul, că țara n'are spitale, școli, universități, ci toate venitele le întrebunțează pentru dezvoltarea armatei.

Schimbarea în ministerul comun de război. Monitorul oficial de sâmbătă publică cu datul de 20 c. n., decretul imperial prin care generalul *Schönaich* e absolvat dela conducerea ministerului de războiu și e înlocuit cu generalul infanteriei *Mauriciu* cavaler de *Auffenberg*, comandantul corpului de armată XV. *Sarajevu*.

Autograful adresat generalului *Schönaich* e surprinzător de laconic. Monarhul împlinește cererea ministrului de a fi absolvat și *totodată îl trece la pensie*, mulțumindu-i pentru serviciile ce i le-a făcut.

Nici un cuvânt despre oarecare merite deosebite, și nici o distincțiune. (*Pitreich* a fost decorat cu crucea mare a ordinului s-tului *Ștefan*). S'a remarcat acest fapt, „*Die Zeit*” îl discută pe pagina primă și observă că *Schönaich* va fi destul de surprins, căci dânsul intenționase a se retrage numai dela minister, dar bucuros ar fi servit încă cel puțin până la anul viitor, când se împlinesc 50 ani de când e militar.

Cel către noul ministru sună astfel:

„Domnule general al infanteriei,
cavaler de *Auffenberg*!

Vă numesc ministrul meu de războiu.
Viena, 20 sept. 1911.

Francisc Iosif m. p.
Aehrenthal m. p.

„**Ministrul meu de războiu:** termenul acesta are istoria sa și a fost obiectul multor discuții, de când dualismul a înființat instituțiile comune ale monarhiei. Primul ministru comun de războiu, baronul *John*, a dispus la 8 ianuar 1868 prin ordinațiune, că ministerul comun de războiu are să fie numit în toate actele oficiale „*Reichskriegsministerium*”! bazându-se pe § 5 al legii despre afacerile comune dela 21 decembrie 1867 și pe baza articolului de lege referitor (p. 27) din Ungaria. Toți ministrii de războiu ce au urmat au fost designați în decretul de numire ca „*Reichskriegsminister*”: astfel la 18 ianuar 1868 baronul *Franz Kuhn*, la 14 Iunie 1874 baronul *Alex. Koller*, la 20 iunie 1876 contele *Artur Bylandt-Rheidt*, la 16 martie 1888 bar. *Bauer*, la 23 sept. 1893 de *Krieghammer*, la 17 decembrie 1902 cavalerul *Pitreich*, la 24 oct. 1906 bar. *Schönaich*.

E interesant, că autograful dela 20 Iunie

1876 e contrasignat de contele *Andrássy* în calitate de ministru de externe, și acest conceator al transacțiunii nu s'a speriat de numirea „*Reichskriegsminister*”.

Șovinistii maghiari însă dela început au cerut să șteargă titlul de orice fel de *Reichsminister*. Pentru a evita conflicte, tot mai mult s'a introdus în corespondența cu autoritățile ungare termenul „*ministru comun de război*”. Astăzi însuși *M. Sa* îl aplică, pentru primadată; e drept, că în al doilea document din aceeași zi fostul ministru *Schönaich* e intitulat „*Reichskriegsminister*”.

Faptul are interesul său din punct de vedere al dreptului, și mai mult, al relațiilor dintre țările monarhiei.

Soarta proiectelor militare. Intrebat despre soarta proiectelor militare, ministrul *Auffenberg* a declarat:

„La loc înalt e dorința ca proiectele ce sunt în discuție să fie susținute. De aci mi-se impune datoria să fac astfel. Însă pentru ca ele să fie executate așa ca factorii responsabili pentru starea armatei să poată purta răspunderea ce au, îmi pare că sunt foarte necesare unele amendamente. De oarece se va lua în seamă dorințele tuturor celorce deoparte sunt direct atinși prin legea militară, de altă parte au interes la dezvoltarea netulburată a armatei, cred, că efectuarea acestor amendamente nu va fi imposibilă. În esență însă nu va fi schimbat nimic”.

CORESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Toamnă... — Oaspeții cari pleacă. — Oaspe care nu vrea să plece. — Manevrele. — În ajunul deschiderii stagiunii teatrale. — Un nou teatru în București. — D. Iorga proiectează o lucrare uriașă.

Înainte equinoctului, care de obicei o autoriză, toamna a sosit cu zgomote, deodată.

Dupăce a împins simțitor mercurul termometrelor devale, și a închis atâtea uși și ferestre date de perete, a aruncat pălăriile de paie din capetele atâtor oameni serioși pentru a face loc celor de păsă, a scos paradisie și paltoane din garderobe și galoși din unghere.

Toamnă. De luni seara e toamnă grea. O ploaie, când mai înceată, când mai iute și mai bogată, dar aproape statornică, se varsă de două zile — și bun e Dumnezeu: o să mai țină câteva zile. Cel puțin așa se anunță.

Paserile călătoare nu mai au chip să stăruie pe la noi. Au călătorit și călătoresc mereu. Se duc și nu le observăm, după cum vin fără să știm de ele.

În orașele mari poezia cu care poporul le-a înecjurat, nu trăește. Rândunica, singură care s'ar putea lipi de locuințele orășenești, e alungată și ea de copii, de zgomote și de reparații...

Și totuși, câtă poezie induieșătoare se leagă de această călătorie, cât de simțită este ea în sufletele celor dela sate, cari ocerotesc în locuințele și acarele lor gospodăria berzelor și rândunecelor, cari urmăresc cu ochii umezi, primăvara și toamna, înșiruirea cocorilor și vorbesc atât de adesea cucului din pădure.

Dar, dacă e pe plecate n'ar strica să mai plece încă cineva: *holera*. E adevărat că s'a luptat, în fel și chip și a asudat aproape doi ani pânăce să poată pătrunde peste graniță. Dar dupăce a pătruns, fără îndoială n'are să iasă cu una cu două. A sosit din vre-o 3 părți deodată: din Ungaria, din Turcia și din Rusia, se pare — și și-a făcut cuib la Brăila.

Măsuri strașnice s'au luat împotriva ei nu numai la Brăila, unde se silesc s'o localizeze și s'o

izoleze, ci și în alte centre — și cu deosebire la București — pentruca să nu pătrundă.

După comunicatele oficiale ale Direcției Serviciului Sanitar, s'au constatat 18 cazuri de *holera*, între cari 15 mortale, iar izolarea marelui număr de persoane cari au putut avea contact cu bolnavii s'a făcut numai spre a se preveni lățirea. E apoi îmbucurător, că bolnavii declarați în timpul din urmă au fost numai dintre cei izolați...

Dar România tot a avut un noroc, putând să respingă până în cele din urmă atacurile primejdioasei epidemii: vremea înăsprindu-se — și se înăsprește de timpuriu, pe cât se pare — *holera* ori moare, ori hibernează...

În cazul din urmă am avea de furcă vara viitoare.

Manevrele din toamna aceasta se anunță a fi din cele mai serioase. Cele regionale, ale unităților mai mici, ca și cele regale, la cari participă corpurile III și IV au fost precedate de serioase inspecții.

A. S. R. principele *Ferdinand*, inspectorul general al armatei a inspectat marți corpul al V., concentrat la *Medgidia*, iar miercuri seară cu un tren special s'a dus la *Gorj*, unde, la satul *Copăcioasa*, e concentrată divizia I. a primului corp de armată.

Manevrele regale vor avea loc în preajma Romanului, unde va fi și cartierul general.

Participând și *M. S.* regele, mulți atașați militari ca și invitații și reprezentanții presei din străinătate vor asista.

Trei monoplane și trei biplane, împărțite între cele două oștiri adverse, vor lua parte activă făcând serviciul rezervat lor.

La sfârșitul manevrelor se va organiza un concurs, cu premii, de zboruri, de înălțime și durată, între oșterii-piloți, cari le-au condus și pe câmpul de luptă. La acest concurs se crede că va participa și *Vlaicu*, cu noul său aparat.

Stagiunea Teatrului Național se va deschide anul acesta la 15 septembrie. Grație acestei poziții, sezonul teatral se va începe mai curând ca de obicei. Câteva zile ne mai despart, deci, de reprezentanția de deschidere. De aceea, cred, că e interesant să aruncăm o privire asupra perspectivelor pe cari amatorii bucureșteni de teatru le vor avea anul acesta.

Teatre principale cu stagiuni complete, vom avea trei: Teatrul Național, Compania *Davila* și Teatrul *Comedia*, — acesta din urmă cu desăvârșire nou.

Teatrul Național, dupăcum se știe, își deschide porțile sub o direcție nouă. Conform anui vechiu și bine cuvântat obicei, odată cu guvernul s'a schimbat și directorul Teatrului Național. Prin urmare, în locul d-lui profesor *Pompiliu Eliade*, azi în fruntea acestei instituții culturale, se află d. *Ion C. Bacalbașa*, (iar nu fratele său *Constantin Bacalbașa*, cum din greșală s'a publicat de mai multeori în ziarele din Ardeal).

Ziarist de frunte și autor dramatic cunoscut, d. *Ion C. Bacalbașa* e hotărât să facă o parte largă, în repertoriul actualului stagiuni, lucrărilor originale.

Încurajați de această făgăduință, autorii dramatici români, și cei mai vechi și cei mai tineri, s'au așternut cu râvnă la muncă. Și astfel, pentru noua stagiune vedem anunțându-se o mulțime de nume de autori români și mai bătrâni și mai tineri, și din aceia, cari lăsaseră să se creadă, că au renunțat la activitatea de dramaturgi și dintre cei cari au debutat printr'o activitate fertilă. Citez dintre aceștia, în ordinea în care mi-i aduc aminte:

H. Lecca, *Mihăileanu*—*Stempo*, *Rădulescu*—*Niger*, *E. Lovinescu*, *V. Leonescu*, *Duțescu*—*Duțu*,

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din *Murășvașarheiu*, piața
: *Szechenyi* Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

V. Eftimiu, Hertz, Burlănescu—Alin, Brătescu—Voinești și mulți alții.

Teatrul Comedia, de sub direcțiunea d-lui Sipsom, este un teatru nou, atât ca întreprindere, cât și ca local. Situat în mijlocul Capitalei (lângă palatul *L'Indépendance Roumaine*), instalat în modul cel mai cochet și potrivit celor din urmă cerințe ale tehnice scenice, acest teatru este menit să ajungă scena de predilecție a elitei bucureștene, cu atât mai mult, cu cât grație unei înțelegeri dintre direcția acestui teatru și direcția Teatrului Național, pe scena Comediei vor apare și o parte din artiștii scenei oficiale.

La Teatrul Comedia se vor reprezenta drame moderne și comedii într'un act și în două acte, atât în limba românească, de artiști români, cât și în limba franceză, de artiști francezi. E o întreprindere cu un caracter cu totul nou aceasta și care are cu atât mai mulți șorți de reușită, cu cât Compania Davila, fiind părăsită de aproape toate elementele mai de seamă, probabil, că reprezentațiile ei nu vor mai fi atât de frecventate ca în trecut.

Din Compania Davila s'au retras doamnele Giurgea, Lucia Sturdza, precum și d-nii Bulandra, I. Manolescu, Bulfinski, Morțun etc. Cei dintâi trei au reintrat la Teatrul Național, unde lipsa lor a fost mult simțită; d. Ion Manolescu, care este un artist tânăr de mare valoare (este fratele d-nei Marilina Bocu) a fost angajat, în calitate de director de scenă, la Teatrul Comedia.

Prin urmare, artiști mai de seamă n'au rămas în jurul d-lui Davila decât d-na M. Voiculescu și d-nii Niculescu-Buzău și Storin.

O veste bună pentru toți aceia, cari se interesează de progresele literaturii noastre: d. Nicolae Iorga s'a hotărât să traducă în limba românească, direct din original, întreaga operă dramatică a lui Shakespeare.

Dacă ținem seama cât de voluminoasă este această genială operă, înțelegem ușor, că numai un om cu puterea extraordinară de muncă a d-lui N. Iorga putea să se simtă ispitit de o lucrare atât de gigantică. Și numai dacă ținem seamă și de faptul, că întreprinzând această grea operă, d. N. Iorga e hotărât să nu renunțe la nici una din multele sale activități de până acum, putem să ne facem o idee despre puterea de muncă, așa, de care dispune marele profesor și savant dela Vălenii-de-Munte.

D. N. Iorga va traduce pe Shakespeare, când în proză, când în versuri, adică așa cum a scris genialul dramaturg englez.

Până acum, s'a tradus în limba românească următoarele piese de Shakespeare: *Hamlet*, *Otello*, *Negutătorul din Veneția*, *Romeo și Iulietta*, *Regele Ioan*, *Ricard III-lea*, *Nevestele vesele din Windsor*, *Macbeth*, *Noaptea de Sânziene* și *Regele Lear*. Dintre acestea, direct din limba engleză au fost traduse numai *Negutătorul din Veneția*, *Regele Ioan*, *Richard al III-lea* (de d. Sc. Ghika) și *Regele Lear* (de d-ra Miller-Verghy).

Traducerea în întregime a operei shakespeariene în românește va fi un mare eveniment literar, atât prin valoarea traducătorului, cât și prin importanța capitală a operei, care până acum a fost tradusă în toate limbile civilizate. Realizând această nobilă hotărâre, d. N. Iorga va aduce limbii românești, pe care o iubește atât de mult, unul din acele mai mari servicii, cari nu se pot face de douăori în cursul unui veac.

București, 6 sept.

Correspondent.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Mijlocește bani

Litere - Arte - Științe

La casa cu trei plopi la poartă...

*La casa cu trei plopi la poartă
Lăcaș avea o dulce doamnă
Și doliu-a fost o 'ntreagă toamnă
La casa cu trei plopi la poartă.*

*Veghia o lampă violetă
La patu-i pân' în auroră,
Ca un amant ce o adoră
Veghia o lampă violetă.*

*Și multe aștepta frumoasa
Stând răsfățată între perne,
O sbuciumau dorinți eterne
Și multe aștepta frumoasa.*

*Dar s'a schimbat de-atuncia vremea
Și veselă e azi femeea,
I-aflase fericirii cheia
Căci s'a schimbat de-atuncia vremea.*

*E pace mută ca mormântul
In parfumată ei odă
De-auzi a inimii bătae,
E pace mută ca mormântul.*

*Da 'n nopți târzii, sub plopii jalnici,
De ce par toate-asa ciudate
Și ce ființă rea tot bate
La poarta de sub plopii jalnici?*

A. Cotruș.

Bichon

de Robert de Bonnières

S'a întâmplat în Vitry-le-Francois, înainte cu patru ani, pe timpul, când îmi făceam cele 28 de zile la al 26-lea de dragoni.

Am alergat de dimineața dela cinci ceasuri și jumătate. Sara, ruptă de oboseală, uluiți de trudă, ologiți, muncii până la os, cu picioarele umflate în ciubotele grele ca de plumb, după ce luarăm o ciorbă, merserăm într-o cărciumă mică în afară de poarta principală a cetății, dincolo de șanțuri și mlăștinile nemișcate, în cari pe înserate începea corul broaștelor de toamnă, voind parcă să vestească ploia de mâne.

Cămarazii îmi erau din toate felurile de oameni.

Un agent comercial, elev alui Rousseau, un fost ampoi al Champagne S' Orleans, un țeran din ținutul Poitiersului, trei cetățeni a cartierului latin, un elev a școlii artelor: Angelin, chefin, jaluz, melancolic și leneș, pe care îl mai văzusem în Paris — și în fine aveam între noi pe Graffard, Jules Graffard, muncitor mecanic, parizian, limbut, brutal, escesiv, curagios până la nebunie, băgat de altfel bun, dar care voia să se priceapă la toate și să-i dea toată lumea drept.

Din cauza, că știa lucra fierul, Graffard vorbea cu multă competență despre fabricarea armelor. Intr-o zi era aproape să se încaere cu maestrul armnrier discutând cum se aplică lama la coșul sabielor de model nou.

Era un om mărunț, uscat, ager, palid, rău făcut, cu doi ochi mici, negri, pătimiși.

Ne așezărăm în jurul unei mese pătrate, vâpsite verde. Graffard ceru ceva. El era între noi cel mai iscusit; eram așa obosiți încât nici nu ne-a trecut prin gând să preferim cafeaua sau vinarsul, berea sau vinul.

Am luat câte o cafea ferbinte, pe care Graffard o găsea mizerabilă, apoi vinars, apoi bere, apoi vin încălzit, apoi punch... și graiurile să desmorțiră. Incepură a vorbi despre căpitanul nostru...

„Un om searbăd, puchinos, un elefant bolnav și năvălos... căruia azi mâne are să-i plesnească burta“.

Căpitanul nostru, Loyer, era un om gras, militar bun și destul de om de nimica.

Chiar și azi a chinuit băeții ținându-i fără mantale două ceasuri în ploaie la exerciții pedestre, în loc să-i fi dus sub manejul coperit, după cum era la loc.

Ce mărea înverșunarea oamenilor, e, că „porcul“ era bine învălit într-o superbă manta de cantin.

Mantaua asta cu gluga ei a luat în capul lui Graffard dimensiuni enorme.

Incepură a se chercheli.

Agentul vorbea despre un jurnal radical unde scria și el. Amploiatul dela „Orleans“ povestea întâmplări din tren, iar țăranul fointevin ridica din când în când glasul rugându-mă să-i găsesc ceva slujbă în Paris... Dar Graffard făcu să încete de curând această conversare, ca să se înceapă de nou de căpitan, de ploaie, manta și glugă. „Animalul ăsta gras e zidit din alt aluat ca noi? El — Graffard — are să-și înfigă ciubotele în turta asta prețioasă... îi va pune el bine proeminența... și deși e el atât de mic, are să mănace patru căpitani ca Loyer“.

Fumul țigărilor să aduna în jurul flăcării lungite a candelor, și Graffard, ne mai știind cum să injure strigă cât putu:

— „Am să-i crăp burta... ca și unui câne.

— Ca și unui câne... ca și unui câne... e ușor să o spui, zise încet Angelin, elevul dela arte.

Și clătină din cap domol:

— Da, ca și unui câne... răspunse Graffard, care începu a fi mânios. Am spus-o: ca și unui câne...

— Numai cât nu e așa ușor să omori un câne cum se crede.

— Și de când știi tu înțelepciunea asta, dacă e permis să te întreb?

— De când am omorât mai zilele trecute unul... îți dă de lucru și treaba asta.

— Mi-ar plăcea să știu cum ai făcut-o... numai așa de dragul glumei... Era mare cânele ăla a tău?

— Nu, era mic.

— Ah!

— Un câne de tot mic... un prepelicar iacă așa de mare.

— Știi de care era... De care au femeile... mișos, roșcat, cu zmocuri de păr deasupra ochilor și panglicuță vânăta la gât... De ai de cari se vând vara duminecile pe bulevard... Și în urmă?

— L-am omorât.

— Pentru ce?

— Fiindcă-l iubia stăpâna lui.

— Și pe tine nu te iubia?

— Mă iubia.

— Atunci erai doar jaluz pe javră?

— Nu... Dar ea mă înșela, și cum nu puteam să-i fac alt rău, i-am omorât cățelul.

— Ca să o superi, așa-e?

— Da.

Și Angelin ne povesti că într-o seară se întoarse acasă pe neașteptate și își găsi locuința goală. „Doamna a dat în lături“ — cum zicea Graffard. Angelin merse deadreptul în dormitor și aprinse o lumânare. Il cuprinse în momentul acela un nebunesc îndemn, povestea el, să spargă tot ce-i cădea la îndemână, lampele japoneze, statuetele de porțelan cumpărate în bălcu din Neully să rumpă perdelele de catifea, să deie în cromolitografia de bazar, care reprezenta o mamă lăptându-și copilul...

Avea în mână o bătă cu stilet. Stătu în mijlocul camerei ascultând rarele și îndepărtatele uruituri de trăsură, pasul repede a oamenilor întăr-

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

CUM SE

face ca cu

120 de lozuri (hârtii de valoare) In fiecare an să joci la **25 de trageri**, ale căror câștiguri reprezintă**POATE?****32 milioane 210 mii Coroane,**

așa ca în afară de șansele unui câștig mare, să ajungi în proprietatea valorii lozurilor înșirate pe contrafață până la 25-a parte, fără să plătești mai mult decât e prețul legal al lozurilor stabilit conform legii XXXI. din 1883?

Pe lângă plățirea de rate mici lunare, oricine poate intra în

grupurile noastre de lozuri!

Grupurile acestea se compun din astfel de hârtii de valoare, care și păstrează valoarea întotdeauna, sunt în trafic întotdeauna, se pot vinde oricând și se poate ridica împrumut pe ele.

Membrii se pot anunța de ori și unde chiar și singuratic și astfel nici un membru nu este responsabil pentru celălalt, ci fiecare își exercită dreptul său independent.

Membrii plățind rata primă au deja dreptul la joc.

Deoarece multora nu le convine să achite aceste rate la termen fix, se admite ca plățile să se facă în oricare zi a lunii, și dacă mai multe rate se achită deodată, suma plătită înainte se fructifică cu 5 procente.

Deși plățirea regulată a ratelor este în interesul membrilor pentru a avea dreptul la joc, totuși noi menajăm și interesele acelor membrii, cari fie din orice motiv au întârziat de a plăti ratele la vreme, neglijând mai multe rate; la expirarea timpului pentru care s'a înființat grupul de lozuri, atari membrii de asemenea își primesc partea lor ce li-se cuvine, urmând a se subtrage numai ratele întârziate.

Lichidăm îndată câștigurile mai mari de 100— Cor., câștigurile mai mici le fructificăm cu 5 procente și la dizolvarea grupului le distribuim împreună cu lozurile între membrii grupului.

Pentru a facilita participarea la joc cu rate mai mici, împărțim taxele de membru după modelul lozurilor de clasă, în taxe de jumătate și taxe de o pătrime.

Având în vedere că

la 5 Oct., 25 Oct. și 2 Novembre

vor avea loc trageri mai mari,

la cari participă deja membrii în urma apelului nostru, deocamdată am oompus 50 de grupuri de lozuri cu câte 25 de membri.

Fiecare grup se compune din

următoarele 120 de lozuri:

- 25 lozuri de ipotecă ungară convertată
- 25 " ale inst. de bancă Pesti Hazai.
- 25 " de 4% ale rentei de cor. ung. à 100K
- 25 " Regina Elisabeta.
- 5 " de 4% ale băncii de cred. hip. ung.
- 5 " " 3% " " " " " "
- 5 " " 3% " inst. de credit fonciar austriac de L. emisiune
- 5 " ale Crucii roșii italiene.

120 lozuri în total.

Ratele urmează a se plăti în termen de 45 de luni.

Ratele legale stabilite conform legii XXXI. din 1883:

14 Cor.	o rată lunară	întreagă
7 "	" " " "	de jumătate
3.50 "	" " " "	de un sfert.

Membrii cari prenotează o rată întreagă (1/1), participă până la a 25-a parte din toate câștigurile și câștigurile de curs, în afară de aceasta după plățirea ațor 45 de rate, când grupul se desființează, primesc următoarele lozuri sau la cerere valoarea lor în numerar.

In afară de favorul că membrii participă la 100 de trageri, mai primesc necondiționat și următoarele:

1. Un loz de ipotecă ungar convertat.

6 trageri, câștiguri principale: 1 milion, 500.000, 300.000, etc. cor. și numeroasele câștiguri. Fiecare loz câștigă. Câștigul cel mai mic 210.— cor. Lozurile acestea servesc și ca cauciune la oricare bancă de stat sau institut de bani.

2. Un loz Pesti Hazai.

3 trageri; câștiguri principale 400.000, 300.000 Cor. și numeroase câștiguri. Fiecare loz câștigă. Câștigul cel mai mic 170.— Cor. Servă ca cauciune la oricare bancă.

3. Un loz al rentei de Cor. ung. de 4% având valoare nominală de 100.— Cor.

aduce interese de 4% mereu crescânde. Servă ca cauciune la oricare bancă chiar și ca cauciune pentru ofițeri.

4. Un loz Regina Elisabeta.

3 trageri; câștigul principal de 40.000 Cor. și numeroase câștiguri. Fiecare loz câștigă. Câștigul cel mai mic de 50 Cor.

5. A 25-a parte din cursul tuturor celorlalte lozuri, sau în lozuri, sau în numerar.**6. Partea corespunzătoare din totalitatea câștigurilor și intereselor.**

Membrii cari au prenotat jumătate sau un sfert primesc jumătate sau un sfert din totalitatea câștigurilor și intereselor.

După primirea ratei întâi fiecare membru primește coala cu numerii lozurilor și libretul de membru, prin ceea-ce îndată dobindeste dreptul la trageri.

Cel ce dorește să joace cu mai multe lozuri, poate prenota lozuri din diferite grupuri, spre pildă două jumătăți și două pătrimi diferite.

Ca cineva să între în cutare grup e de ajuns să trimită cu mandat postal prima rată, după primirea căreia îndată i-se

Favoruri:

Celora dintre membri cari plătesc două rate deodată, rata a treia li-se iartă.

Fiecare membru primește gratuit în fiecare lună ziarul nostru despre trageri „Magyar-Osziak Merkur“.

Fiecărui membru care ni recomandă noi membrii, îi iertăm o rată.

Planul de trageri pe pagina următoare.

Trimite coala cu numerii lozurilor, libretul de membru și blocul cu cecuri pentru plățirea ratelor.

Acceptarea ofertei noastre nu înseamnă nici un rizic, deoarece ceea-ce s'a plătit în rate, la timpul său se restituie, în afară de aceea sunt prospete de mari câștiguri, după cum a câștigat și lozul de ipot. conv. cu Nr. 1971/45

deja în luna a treia câștigul principal de 100.000 Cor.

Având în vedere că tragerile proxime vor avea loc deja la 5 Oct., 25 Oct. și 2 Noemvrie a. c.

rugăm pe toți cei ce vor să ia parte la joc, să trimită din vreme rata primă.

Cu toată stima:

Magyar Merkur Bank Részv.-Társ.

Fondat în anul 1852. Redacția „Magy.-Osztr. Merkur” Telefon 41—20.

Budapest, V., Ferenc József-tér 5. (Palatul Gresham)

Adresa telegrafică: MERCURUNG.

PLANURI DE SORTARE:

Loz de hipotecă ung. convertat.

Anual 6 trageri: în 25 Februarie, 25 Aprilie, 25 Iunie, 25 August, 25 Octomvrie și 27 Decemvrie.

1	câștig principal	á	1,000.000 K	=	1,000.000 K
1	"		500.000	"	500.000
1	"		300.000	"	300.000
2	"		100.000	"	200.000
2	"		75.000	"	150.000
1	câștig		50.000	"	50.000
1	"		30.000	"	30.000
3	"		10.000	"	30.000
6	"		5.000	"	30.000
3	"		3.000	"	9.000
9	"		1.500	"	13.500
15	"		1.000	"	15.000
48	"		500	"	24.000
30	"		400	"	12.000
600	"		200	"	120.000
200	"		140	"	28.000
923 câștiguri în total în suma			2,511.500 K		

Loz Pesti Hazai

Anual 3 trageri: în 5 Februarie, 5 Iunie și 5 Octomvrie.

1	câștig principal	400.000 K	=	400.000 K
1	"	300.000	"	300.000
1	"	200.000	"	200.000
1	câștig	40.000	"	40.000
2	"	25.000	"	50.000
1	"	20.000	"	20.000
2	"	8.000	"	16.000
3	"	5.000	"	15.000
6	"	3.000	"	18.000
9	"	2.000	"	18.000
17	"	1.000	"	17.000
58	"	500	"	29.000
88	"	400	"	35.200
260	"	200	"	52.000
550	"	105	"	57.750
1000 câștiguri în total în suma			1,267.950 K	

Loz al Crucei roșii italiene.

Anual 4 trageri: în 1 Februarie, 1 Maiu, 1 Aug. și 2 Noemvrie.

2	câștiguri	á	30.000 K	=	60.000 K
2	"		15.000	"	30.000
2	"		2.000	"	4.000
6	"		1.000	"	6.000
4	"		500	"	2.000
30	"		50	"	1.500
1450	"		37	"	53.650
3900	"		35	"	136.500
			293.650 K		

Loz de 3% al Bancii de credit hipotecar ungar.

Anual 3 trageri: în 25 Febr., 25 Iunie și 25 Oct.

1	câștig	á	100.000 K	=	100.000 K
2	"		75.000	"	150.000
3	"		3.000	"	9.000
9	"		1.500	"	13.500
30	"		400	"	12.000
			284.500 K		

Loz de 3% al Institutului de credit fonciar austriac.

Anual 4 trageri: în 15 Februarie, 15 Maiu, 15 August și 16 Noemvrie.

4	câștiguri	á	90.000 K	=	360.000 K
4	"		4.000	"	16.000
8	"		2.000	"	16.000
9000	"		200	"	1800.000
			2,192.000 K		

Loz Regina Elisabeta.

Anual 3 trageri: în 1 Martie, 1 Iulie și 2 Nov.

1	câștig	á	40.000 K	=	40.000 K
1	"		25.000	"	25.000
1	"		1.500	"	1.500
3	"		2.000	"	6.000
3	"		1.000	"	3.000
6	"		500	"	3.000
15	"		100	"	1.500
30	"		50	"	1.500
			95.000 K		

Loz de 4% al Bancii de credit hipotecar ungar.

Anual 2 trageri: în 15 Maiu și 15 Noemvrie.

2	câștiguri	á	40.000 K	=	80.000 K
2	"		3.000	"	6.000
6	"		2.000	"	12.000
7800	"		200	"	1560.000
			1,658.000 K		

Getiți pagina anterioară!

ziați, și el se găsea singur privind patul părăsit, reținându-și răsuflarea ca să audă mai bine.

Chema una după alta aceste trăsuri, cari treceau, le oprea înaintea porții și auzia stridentul derlindindin a soneriei, tac-tacul tocurilor înalte lovind de piatra vestibulului, numele ei „Iulia“ aruncat în treacă portului, cric-cracul chibritelor frecate de cutie, flu-flu-ul juoanelor la scară și simția respirarea ei repede în urma celor trei caturi ce avusesse să urce, obrajii îmbujorați și mirosul hainelor ei... Dar nu... Nimic, nimic decât liniștea vătuită de tapete, nimic decât singurătatea unde se sfârșia el, nimic decât un miros slab de ape de toaletă, ieșit pe când se găta ea să plece...

Angelin le povestea toate aceste cu multă pricepere.

Pe când se găsea în mijlocul acestor unde de sentimente, Angelin auzi dintr'un colț o mălăială mulțumită. Bichon...

— Asta e cănele? întrerupse Graffard.

— Da.

— Bănuiam.

Și Angelin își urmă povestirea.

Bichon se trezi în culcușul lui de împletitură de salcă. Angelin luă lumânarea, o duse aproape, în gura culcușului, și privi cănele. Bichon culcat pe o parte, întinse o labă peste cealaltă, își ridică cochet capul ridicând drăguț o ureche, pregătindu-se par'că să se joace cu un bun cunoscut. Se ridică în fine, își scoase botul din cușcă... Angelin îl chemă... Bichon esita... veni în urmă încet așezându-și drăguț picioarele unul după altul... prinse curaj și veni aproape de el, bățând din coadă și alunecându-i picioarele... În momentul acesta Angelin scoase mașinalicește lama din băta cu stilet, îi cercă elasticitatea apăsându-o cu vârful de podea... și începu a râde.

Se jucă cu cățelul hărăindu-l... Fu un joc hain... Bichon mărăia de plăcere când putea prinde în dinți lama... moțurile de păr i-se învârtiră în jurul oțelului, care nu ajunse la carne... Dar apoi a încetat jocul... Angelin se hotărî... La prima împunsătură Bichon țipă scurt; se întoarse însă de curând de nou la joc. Nu bănuia nimic... La împunsătura a doua nu mai țipă, ci privi cu ochii speriați... La a treia fugi sub pat... Angelin îl urmă... se ațăță. Culcat de jumătate, lovea parchetul cu băta, ca să scoată dela adăpost cățelul... în urmă trase dela loc patul.

Bichon speriat, intră de curând sub scrinul de sticlă... îl scoase și de acolo... Bichon se ascunse după draperii... Era sprintenă și isteată javra de cățel... Angelin răsturnă scrinul de noapte, alunecă, și se lovi de un fotoliu. Li ardeau obrajii... îi secă gura și îi tremurau mâinile... Se îndemnă de nou... Trebuia să isprăvească... Prinse pe Bichon într'un colț... Bichon dădu să-l muște... Angelin îi dădu o lovitură care îl străpunse din coastă în coastă.

— Și cât năcaz am mai avut cu el, zise Angelin... cât năcaz până să isprăvesc... Bietul ani mal par'că era cu dracu... Sărea pe mine, sărea în lături, se întorcea din nou gudurându-se cu un chelălăit dureros... Nu mai putea evita loviturile mele... în urmă îl atinsei din nou... În urmă i-am ciuruit cu oțelul coapsele, urechile, spatele...

— Așa! Așa! aclama agitât Graffard.

— Simțeam cum străbate lama... și mi-se aduna în gură apă, ca și când te pregătești să mănâci o mâncare bună...

— Așa!

— Cănele sângera strașnic... Se trăgea pe podele gemând... Umplu de sânge toată camera: pereții, draperiile, tapetele, mâinile mele... În fine îl prinsei din nou în colț... țintii la gât.

— Așa!

— Lovii... începu să bățae din picioare înăbușit de sânge... și eu loveam, loveam întruna...

— Așa! Așa! strigă Graffard ridicându-se de data asta.

Graffard, căruia nu i-a scăpat nici un cuvânt din astă povestire, se înfrică în așa măsură încât părea că el săvârșește cele povestite. Și îmbujorat la față făcea gesturi, ca și când ținea de fapt o lamă în mână și făcea lovituri de scrimă, quartari, prime.

A sunat de mult de culcare. Eram foarte obosiți; nici unul nu profită de permisiunea ce o aveam, să rămânem până la zece. Ne întoarserăm în cazarmă împotriva tuturor îndemnurilor lui Graffard, care voia să petreacă noaptea afară și pe care îl părăsirăm în colțul unei străde cu nume rău.

Noaptea am avut vise urite. Dormii rău, așa

incât dimineața, când sună deșteptarea eram îmbrăcat gata.

Era o zi urită.

Ploua ca din cofă. Coborîi la grajduri, când auzii o mare învălmășală la magazinul de haine, care era la o parte a curții... și strigăte ca de animal junghiat:

— Ajutor! ajutor!

Apoi tăcere.

Doi păzitori dela grajduri în bluze albe și păpuși de lemn în mâni cu furci de fier fugiră înspre de unde veneau strigătele. Fugii și eu la magazină... și văzui prin fereasta deschisă larg, pe căpitanul nostru, gras, întins pe un morman de pantaloni roșii de saftină... zgduid din vreme în vreme de convulziuni puternice... mut, străpuns, deformat în o formă îngrozitoare, umplând de sânge în toate părțile podela camerei... Strașnică trebuie să fi fost lupta... Purta încă mantaua și gluga din ajun.

Și văzui de altă parte pe Graffard în capul gol, cu tunica zdrențuită, cu sabia în mână, zbătându-se nebun în mâinile comandantului de gardă și a oamenilor adunați.

— Așa! așa! urla într'una.

Și încetul cu încetul își pierdu simțirile, vârsând întreagă orgia din noaptea aceea.

Era ușor să-ți reconstruești scena. Căpitanul Loyer se găsea la magazină. Il văzu pe Graffard, care intra așa dimineața cu casă și epanlete. Bănuia că a tras un chef. Deschide fereasta și strigă: „Graffard!“ și Graffard veni. Nu putu suferi injurăturile căpitanului cu glugă și îl atacă fără veste.

E cunoscut sfârșitul întâmplării. Graffard a fost judecat la moarte de tribunalul militar din Chalons și a fost pușcat în 8 octombrie 1879. Cu această executare s'au ocupat mult ziarele de pe atunci.

Trad. I. Bapt.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță neînsemnată schimbare în temperatură și pe alocurea la vest ploi.

Prognostic telegrafic: senin la vest ploi.

Temperatura la amiază a fost de 22.8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

Fiind Anul-nou la Ovrei circulația la bursă a fost foarte slabă. Incheieri de afacere nu s'au făcut.

Din carnetul unui trubadur modern.

Luarea Griviței

La Expoziția „Igei culturale“
Văznt-am luarea crâncenei redute.
Sburau voinicii noștri zeci și sute —
Spre Grivița — în tunet de urale.

Și nori și fum și foc ce-abia înfrunți
Și trâmbețe cu glasuri de îndemnare —
Păreai că vezi măreața năclierare
Ce-avea s'aducă lauri sfinți pe franți.

Și mă gândiam: „Zadarnic azi trăiești!
Căci Grivița din sânul nost lipsește!“
Dar am simțit atunci cum îmi șoptește
Un glas în piept: „Ai Griviți sufletești!“

București.

Pajul Cherubin.

Festivitățile desvălirii monumentului lui Eminescu. În vederea festivităților desvălirii monumentului lui Eminescu aducem la cunoștința on. public române, că plecarea de aici, din Ungaria, se va face în corpore și se va putea trece fără pasapoarte. Cei cari voiesc să participe la aceste festivități să se adreseze d-lui Vasile Goldiș, directorul ziarului nostru, ca să se știe numărul biletelor reduse pe căile ferate române.

Timpul desvălirii monumentului se va fi ra mai târziu.

Rămas bun. Primum la redacție următoarea scrisoare: Părăsind Sebeșul-sădesc pentru totdeauna, în vălmășala despărțirii, multora dintre prea stin. prieteni și cunoscuți nu le-am putut zice nici măcar — o vorbă de adio.

Vin, pe aceasta cale, să le mulțimesc pentru neuitatele clipe de plăcere, ce le-am gustat în societatea dumnealor și să le zic: *un duios rămas bun!* Aurel Dobrin-Delascurta.

Necrolog. Ni se anunță moartea d-lui *Gheorghe Berian*, proprietar, fost casier și la banca „Cugiereana“, întâmplată joi, în 21 septembrie a. c., în al 76-lea an al etății și al 51-lea al fericitei căsătorii. Inmormântarea va avea loc azi, în cimitierul gr.-cat. din Cugir.

Odihnească în pace!

Nouă piesă muzicală românească. A apărut „Hora“ de *Ionel Harșia*, prima lucrare publicată de bursierul Societății noastre pentru fond de teatru. Cei ce au cântat ori au auzit cântând la pian acest „op. 1“, așteaptă dela talentul dlui Harșia încă compoziții frumoase. — „Hora“ poate fi comandată dela *Librăria diecezană* din Arad și costă 2 cor.

Aviz. On. *învățătorimi* se aduce la cunoștință, că ediția VII-a a Abecedarului ilustrat de I. Vuia, a obținut aprobarea ministerială sub No. 15591, 1911. E drept că ediția VII n'a obținut încă aprobarea, deoarece mi s'au impus unele mici schimbări, cărora satisfacând, sper că în curând va urma aprobarea, spre care scop a fost înaintat de nou manualul.

Din ediția VII sunt încă exemplare suficiente. *Caransebeș*, 20 septembrie, 1911.

I. Vuia.

„Neamul românesc“ despre dizertația d-lui dr. Horia Petra-Petrescu. D. *Nicolae Iorga* scrie în „Neamul românesc“, nr. 32, despre dizertația d-lui d. Horia Petra-Petrescu, colaboratorul ziarului nostru, cetită în Blaj cu prilejul adunării fondului de teatru român, următoarele:

„...dizertație plină de știință, de bun simț și de frumos avânt ideal.“

Bagrov condamnat la moarte. Bagrov ucigașul lui Stolypin a fost ieri condamnat la moarte prin ștreang de către tribunalul militar din Kiev. Sentința s'a ridicat la valoare și trebuie întărită de țar. După sosirea confirmării, Bagrov va fi spânzurat luni la Kiev.

Inmormântarea lui Stolypin a fost tot ieri cu asistență aleasă. Nu s'a întâmplat nici un incident.

În locul lui Stolypin a fost denumit *Kokovcev* ministrul de finanțe.

Intrevederea Take Ionescu-Tisza. Sub acesta titlu „Adevărul“ scrie următoarele;

An de an se întâmplă ca diferiți bărbați de stat ai noștri, plecând sau întorcându-se din străinătate, să se oprească câteva zile în Budapesta, unde se pun în contact cu unii dintre conducătorii politici ai ungrilor, vecinii și „aliații“ noștri.

Faptul acesta este în sine foarte natural și normal. România, ca factor economic și politic cu preponderanță în Peninsula balcanică, are desigur o mulțime de interese cu un stat vecin ca Ungaria — și nu e deci de loc de mirare dacă oamenii noștri de stat maghiari, având schimburi de vederi asupra diferitelor chestiuni economice și politice la ordinea zilei.

Este foarte curios însă fenomenul următor și anume că, de câte ori are loc o asemenea întrevedere între unii dintre bărbații de stat români și cei unguri, presa fraților noștri de dincolo se arată cam nervoasă și nemulțumită. Și mărturisim sincer, nu înțelegem pentru ce.

Noi nu vedem și nu putem vedea decât cu ochi buni asemenea întrevederi, în cari vrând-nevrând trebuie să se discute și despre precara situație a românilor din Ungaria — chestiune mare și delicată, pe care oricare bărbat de stat român, în conversațiile sale cu oameni ca Tisza sau Héderváry, va ști să o atingă în așa mod dulce, politicos și înțelept, încât să poată deștepta interesul vecinilor noștri unguri asupra nevoii ce se simte din zi în zi mai mult, și de o parte și de alta, pentru restabilirea unor raporturi mai bune între frații noștri și poporul maghiar și indirect deci între regatul ungar și regatul României care, lucru notoriu nu se va simți niciodată sincer alipit la tripla alianță decât în ceasul când va putea

constata o îmbunătățire în situația și tratamentul celor 3 milioane și mai bine de români, supuși ai coroanei ungare.

Presă românească din Ungaria n'ar trebui să scape din vedere că aceasta și nu alta poate fi atitudinea unui om politic român în conversațiile sale cu bărbații de stat unguri și atunci când vede că contele Tisza ar fi declarat d-lui Take Ionescu — dacă cumva declarațiunile au fost schimbate între acești doi oameni politici — cumcă certurile dintre români și unguri vor înceta într'un viitor mai apropiat de cum s'ar crede, să fie sigură că în convorbirea ce se afirmă de unii că ar fi avut loc zilele trecute la Budapesta între d. Take Ionescu și contele Tisza, arzătoarea chestiune a fraților noștri de dincolo nu putea fi atinsă de acești doi marcanti oameni de stat, decât cu toată seriozitatea și înțelepciunea ce comportă.

Conflictul pentru Tripolis. Ziarele aduc azi cele mai contrazicătoare știri asupra conflictului dintre Turcia și Italia din cauza Tripolisului.

Astfel cercurile diplomatice din Viena dau să se înțeleagă, că toată chestia este numai o manevră a ziarelor italiene, cari au fost puse la cale din partea guvernului italian, ca să înspăimânte Poarta și s'o îndemne la recunoaștea ținutei corecte a Italiei în această afacere.

Italia nu vrea să ocupe Tripolisul, nici să-și câștige privilegiile economice în raport cu alte puteri, ci intenționează numai egala îndreptățire conform convențiilor încheiate cu Turcia.

În cercurile diplomatice din Viena și Berlin se crede cu atât mai puțin în probabilitatea unei expediții italiene, cu cât fierberile din Balcan abia au încetat și o angajare a Turciei în alte părți ar da cel mai bun prilej la nouă răscoale. În cazul acesta Italia s'ar ciocni cu interesele Austriei și fiind dată legătura triplei-alianțe, Italia va trebui să țină cont de această împrejurare.

Contrar cu aceste știri de pace însă, se vestește din Roma cele mai neliniștitoare vești, cari auantă cu siguranță o expediție apropiată a Italiei în Tripolis arătând chiar și ziua de 26 sept., când are să se întâmple aceasta.

După aceste știri în Roma s'a ținut un consiliu de miniștri, care a durat mai multe ore. Asupra acestui consiliu s'a strecurat știrea că s'ar fi desbătut cu deamănuntul planurile expediției stabilindu-se și termenul susținut.

Din Specia au plecat ieri două crucișătoare spre Tripolis. Guvernul otoman va trimite în curând un număr însemnat de ofițeri în Tripolis, ca să instrueze locuitorii indigeni la purtarea armelor sperând în felul acesta a nu fi silită să trimită prea multe trupe din Turcia, ceea ce ar agita și mai mult spiritele. Guvernul otoman face acest pas la cererea insistentă a indigenilor din Tripolis, cari au promis a lupta alături cu trupele turcești pentru păstrarea independenței Tripolisului.

"Times" despre tulburările din Viena. Corespondentul ziarului londonez "The Times", — unul din cele mai mari ce există, — scrie despre responsabilitatea liderilor socialiști pentru excesele de duminică trecută următoarele:

"Este foarte semnificativ, că șefii socialiștilor au omis precauțiunea (totdeauna luată în asemenea cazuri) de a plasa supraveghetori speciali, care să conducă, să controleze, și să fie responsabili pentru menținerea ordinii în detașamentul lor. Astfel a fost lăsat joc liber ștregarilor, care au venit pregătiți pentru excese, înarmați cu ciomege și având buzunarele pline cu pietrii. Prin detunături de revolver și de petarde în mijlocul tumultului, s'a provocat aparența, că s'au descărcat arme asupra demonstranților dela primărie ori dela tribunalul administrativ, printrucă în momentul următor un potop de proiectile să fie asvârlit în geamurile acestor edificii.

Probele despre premeditare și pregătire la cele ce s'au întâmplat, sunt destul de evidente pentru a dovedi concluziunea, că dacă conducătorii partidului socialist n'au aranjat și provocat nemijlocit revolta, ei n'au putut fi surprinși când credincioșii lor, după ce au ascultat două duzine de discursuri întăritoare, au pornit a demola orice proprietate publică, municipală ori privată, ce li-s'a nimerit în cale.

E foarte probabil, că partidul socialdemocrat dinadins a neglijat a-și ține în frâu aderenții, presupunând, că guvernul ar fi mai tare impresionat prin urmările unui tumult, decât prin oricâte persvadări pacifice".

Descoperirea asasinului bancherului Gheorghiadis. Brigada de siguranță din Constanța, în urma investigațiilor făcute pentru descoperirea asasinului bancherului Pavel Gheorghiadis, a putut aresta pe un vestit spărgător de casse de bani, care este urmărit de autoritățile din Bulgaria, împreună cu alți doi tovarăși ai săi.

Din interogatoriul luat celui arestat și din cercetările făcute rezultă, că tovarășii acestui spărgător, în ziua asasinării bancherului Gheorghiadis au fost văzuți în Constanța. Poliția crede, că nu mai poate fi îndoială, că ei sunt autorii odiosului asasinat.

Dela începutul urmăririlor a existat convingerea, că asasinii sunt străini, intrucă nu erau cunoscuți victimei și nici sora lui Gheorghiadis, care a văzut pe asasini, n'a putut da vreo indicație precisă.

D. Duca, șeful siguranței, în fața acestei constatări și având oarecari indicații, că numiții se găsesec la Brăila sau Craiova, unde proiectează o nouă operație, a intervenit telegrafic la polițiile respective pentru arestarea lor.

Director al preparandiei din Deva a fost numit, scrie "Libertatea", șovinistul Barabaș Endre, al de scria în foala "Ujság" din Cluj năzdrăvăniile din turnul de veghe ("Or torony").

Barabaș a trăit câțiva ani în România, vorbește bine românește, și pe temeiul injurărilor ce ni-le face săptămână de săptămână, — a ajuns până la directoratul de pedagogie.

Ca mâne o să-l vedem în ministeriul de instrucție, — ca deslegător al problemei de naționalități.

Așa fac "Barabașii" carieră în țara ungară!

Internatul român din Brașov. Aflăm cu plăcere, că venerabilul consist. din Sibiu a aprobat planurile pentru zidirea unui internat român în Brașov pe locul dăruit spre acest scop de răposatul binefăcător A. Buntoiu în str. Prundului. Săptămâna viitoare se va începe cu zidirea, astfel ca în decursul toamnei zidurile să fie puse sub coperiș.

Regele și muncitorul. Partidul muncitorilor din Anglia e foarte bine organizat, așa că dieta engleză nu poate aduce ușor legi, cari ar lovi în interesele muncitorilor ori ale țărănilor. Regele însuș stimează acest partid puternic și pe conducătorii lui neînfricați, dupăcum dovedește întâmplarea următoare. Nevasta lui Magdonald, unul din conducătorii muncitorilor, s'a îmbolnăvit greu. Atunci regele Gheorghe al Angliei a pus pe secretarul său să trimită lui Magdonald următoarea telegramă: "Regele își exprimă părerea sa de rău pentru îmbolnăvirea soției d-voastre. Nădăjduiește, că starea soției d-voastre se va îndrepta și că în curând vom avea știri mai bune".

Un memento, pentru toți aceia cari prin linguire și temenele cred să-și asigure nelimitate drepturi cetățenești și respectul oamenilor și chiar pe al dușmanilor neîmpăcați.

Pentru barbă. La Londra s'a format o ligă cu scopul de a îndemna pe fii Albionului să poarte barbă.

Anume. un statistician a calculat că în Anglia se cheltuiesc anual 12 mii de sterlinge pe ras, adică aproape 300,000 coroane, care ar putea fi întrebuintate pentru alte scopuri, dacă oamenii s'ar decide a-și lăsa barbă.

Comitetul a pornit o acțiune de propagandă întâi în cercurile înalte, trimițând tuturor bărbaților marcanti un prospect care li prezintă fotografia așa cum sunt și alături așa cum ar fi cu barbă, aceasta deosebit de bine rețușată, ca toți să apară mai frumoși când nu li fața rasă. Lordul Roseberg, Aeresford, Asquith, Balfour, Chamberlain, Lloyd George, și alte persoane distinse au fost surprinse astfel prin propria lor figură întregită cu o barbă potrivită. Pare că însă nici unul dintre onorabili n'are ambițiunea de a fi "mai frumos".

"Turecul te bate, turecul te judecă". Câteva zile în urmă în Feneșul-săsesc doi feciori de ungar au ucis mișelește pe un fecior de român. Acum se vestește de acolo că preotul și învățătorul vor fi trași în cercetare pe motivul, că cel dintâiu în predică iar învățătorul în viersul îndatinat — la înmormântarea feciorului omorât — ar fi atârnat în contra autorităților și a ungarilor. Doi jandarmi și cu judele satului au umblat din casă în casă după martori, pe la ungarii cari au fost la înmormântare, spre a strânge dovezi. Incurând atât preotul

cât și învățătorul au fost surprinși de jandarmii, spre a da lămuriri. Neprezentându-se nici unul la casa satului, s'au dus împănții la casa dumnialor. Lipsindu-le, însă, jandarmilor legitimația, atât învățătorul cât și preotul le-a refuzat cererea, la ce jandarmii au părăsit casa. Suntem foarte curioși ce va mai urma?

Wilhelm II. va avea o statuă, care îl va prezenta cu perucă și în largă manta de hermelină.

Statua va fi așezată în aula academiei de belearte din Berlin, alături de a regelui Friedrich I. al Prusiei, care este eternizat cu asemenea ținută. De dragul simetriei, împăratul a primit să fie înfățișat și el în costumul lui Ludovic XIV, și să i-se pună perucă.

Jocul de-a ștrangulatul. Copilul de 16 ani al unui servitor din Bichis-Ciaba, povestea copiilor stăpânului său, cum a fost spânzurat ucigașul Szalma în Seghedin.

Ca să le arete și mai bine, cum s'a săvârșit executarea, luă o funie, o legă cu un capăt de creanga unui măr, la celalalt capăt făcu un bilț, își vârî capul în el și rămase spânzurat. El începu să se sbată din mâni și din picioare, să înhoalbe din ochi, să scoată limba, dar toate acestea nenorocitul nu le mai făcea din glumă, ci pentru că ajunsese în primejdie de moarte. Copiii ceilalți, toți mai mici, râdeau, văzând însă, că nu le răspunde nimic și nu vrea să vină cu ei, l-au părăsit și s'au dus acasă. Aici au povestit servitorului despre jocul lor.

Bietul tată, care și el asculta istorisirea copilășilor, bănuind o mare nenorocire, a alergat iute la măr, dar era prea târziu: fiul său atârna încremenit, fără suflare. A murit.

Serbare jubilară. Corpul profesoral dela seminarul "Andreian" din Sibiu invită la serbarea jubilară ce o aranjază joi, la 15:28 septembrie a. c., în ziua marelui mucenic Nichita Romanul din prilejul împlinirii centenarului prim dela întemeierea institutului.

Programul: În biserica catedrală: la 9 ore dimineața liturgie împreună cu rugăciune de mulțămire și cu parastas pentru arhieriei și profesorii răposați.

În sala Muzeului Asociațiunii. La 11 ore Matineu. 1. Cuvânt de deschidere de Dr. Euschiu R. Roșca, director. 2. Imn la centenarul seminarului "Andreian", text de I. Teculescu, muzică de T. Popovici, cântat de un cor din foști și actuali elevi ai seminarului. 3. Insămnătatea culturală a seminarului "Andreian", de dr. A. Crăciunescu, profesor. 4. Mănăstirea Putna, legendă de D. Bolintineanu, muzică de I. Vorobchievici, cântată de corul seminarial.

NB. La 1 oră prânz comun în restaurantul Brote. Ceice vreau să participo la acest prânz, să anunțe profesorului seminarial Eugen Todoran, cel mult până în 14:27 septembrie a. c.

Mișcarea monarhistă din Portugalia. Forma nouă de stat din Portugalia a fost recunoscută din partea puterilor europene. Oricine credea deci, că spiritele de aici se vor liniști chiar și ale aceluia, cari visază încă tot la o monarhie în frunte cu familia de Braganza.

S'au făcut nenumărate încercări de către unele conjurații, cari însă n'aveau nici o rădăcină mai adâncă în masele mari ale poporului și așa totdeauna au eșuat fără succes.

Față cu aceste conjurații mici se vorbește de multă vreme de o altă mișcare, care s'ar organiza cu mare aparat ca la momentul potrivit să dea o lovitură de stat republicei. Această societate în fruntea căreia ar sta chiar membrii ai familiei domnitoare răsturnate, ar lucra după informațiuni din Londra cu capital englez.

Un corespondent al unui mare ziar din Budapesta a cerut un interview ambasadorul *Pietro de Tavari* cerându-i lămuriri asupra știrilor răspândite în timpul din urmă în jurul acestei mișcări.

Ambasadorul portughez a confirmat știrea răspândită.

De fapt la granița nordică a Portugaliei se fac mari pregătiri din partea membrilor familiei domnitoare, mai ales a ramului austriac, așteptând numai momentul oportun ca să între în Portugalia. Monarhiștii și-au ales partea nordică de aceea, printrucă populația din aceste regiuni a fost și este și azi mai mult pătrunsă de ideile monarhistice. Ei

sunt de credință, că la ivirea lor poporul se va asocia trupelor lor și astfel le va fi cu neputință o restituire a regimului actual.

Ambasadorul nu le procește însă prea mari succese.

Guvernul portughez are cunoștință de toată manopera lor și s'a îngrijit de cu vreme să le strice planul.

În apropierea graniței din părțile nordice s'au dispus cele mai puternice garnizoane, așa că la o eventuală invaziune a monarhiștilor ei vor fi respinși cu mare ușurință.

Mai este apoi încă o împrejurare, care e de natură a ușura situația guvernului actual din Portugalia. Este rivalitatea, ce ar izbucni între membrii familiei de Braganza la cazul, că planul lor ar succeda.

Cum am zis la început, mai ales ramul austriac al familiei Braganza, este acela, care s'a pus în fruntea mișcării și care e decisă să-și cheltuiască chiar toate averile pentru reușita planului.

La început se credea, că și acest ram lucră în favorul ramului răsturnat, dar cum s'a dovedit ulterior, linia austriacă vrea să-și câștige pe seama sa tronul din Portugalia.

În urma acestora ambasadorul e de credință că tot planul lor va eșua cu toate sacrificiile enorme, ce se aduc din partea familiei Braganza.

Zigomar. O piesă senzațională, fără păreche în cinematografia universală se prezintă azi pe scena teatrului „Apollo”: *Zigomar*. Această reprezentație bioscopică, până acum cea mai mare în proporții (1500 m.) și cea mai pasională dintre piesele bioscopice de până acum, a stârnit și în Arad, ca pe scenele mari ale capitalelor lumii: Londra, Paris, Newyork, etc., interes nemăsurat. E și de înțeles. Piesa splendid executată, cu o acțiune vie, ce ține în încordare atențiunea privitorilor dela început până la sfârșit e predestinată să fascineze publicul lacom de senzații.

Zigomar, regele apașilor luptă cu *Broquet Paul*, cel mai de seamă detectiv. Campania de extirpare ce o poartă aceste două genii unul față de celalalt este inscenată cu o fantezie bogată, interesantă în toate amănuntele. Privitorul trăiește și el clipele acelea de agitație, se emoționează pentru eroii dramei sguuitoare, sfârșindu-se cu izbânda detectivului.

Drama constă din 3 acte, cu 41 scene.

Teatrul Apollo va prezenta azi și mâine următorul program:

1. „Carol cel mare și Pipin cel mic” (amuzant). 2. Nauke cel șiret (comic). 3. *Zigomar* (cea mai senzațională dramă din viața agenților secreți, în 3 acte cu 41 scene. Lupta lui *Zigomar*, regele hoților cu *Paul Broquet* regele agenților secreți. Filmul e de 1500 m.)

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(48) — Urmare. —

Dee numai ceriul, ca mâne... Cum însă, dacă printr'o împrejurare nefastă, ce nu se poate prevedea a-și fi împiedecat mâne, poimâne...

— Cum viteazul meu cavaler, după-ce ai auzit, că dama avizată la sprijinul, la scutul d-tale nu mai e tinără, iar amica acesteia este bolnavă, bați deja în retragere?

— Rog se fiu bine înțeles doamna mea! În acest moment m'am gândit numai la aceea, că după cum spusese sunt legat prin un obligament mai dinainte, că adevă sunt în puterea întâmplării. Dela împlinirea cuvântului dat mă va reținea însă numai captivarea sau moartea.

— Prea sunt teribile piedicile de cari te temi iubite căpitane. Eu mă încred în d-ta din toată inima. Până la întoarcerea d-tale la castel mă voi îngriji despre procurarea mijloacelor necesare de transport, ceea ce tocmăi acum nu e o sarcină din cele mai ușoare. Francezii ne-au luat aproape toți caii, ce se găseau în aceste

Reprezentările se încep la orele 3, 4 jum. 6, 7 și jum. și 9 seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrászy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public romănesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efectuează ghetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public romănesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászebeș*, str. Grecilor Nr. 9.

x Rostul medicamentelor în contra vâenei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Exeriențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „*Apa amară naturală Franz Iosef*” (*Ferencz József*), deja în decurs de câteva ore produce un sea un moale și cu toate ocaziunile alină durreile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în apotece.

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școalele populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confirmat mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto poștal.

Un agent-voiajor,

cunoscând limbile română, maghiară și germană, caută reprezentanță dela oricare firmă. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

văi. Ceeace însă nu-mi va reuși mie, fi va reuși paterului Grigoriuș.

— Așadară și dânsul e în joc la această afacere? Dânsul spusese azi dimineață câteva cuvinte, cari indicau așa ceva, nu s'a explicat însă mai aproape.

— Pentruce nu s'a explicat? — replică doamna de Castelberg. Dânsul a fost chiar cel care a adus vorba despre d-ta, măcar, că d-șoara Paulina a găsit, că nu e tocmăi cu cale să se încredințeze apărării unui bărbat tânăr... La ce te gândești?

— Numai o rugare încă preastimată doamnă, o rugare dintre cele mai insistente. Am visat eu numai apariția d-voastră și a damei în haine cernite în timpul boalei mele? Este imposibil. Prea vă văzusem clar. Iar azi am văzut din nou, de dimineață aceeași față sub altă înfățișare însă, era o țărancă. Am văzut-o din depărtare și astfel n'am putut să o deslușesc bine. Ajută-mă te rog să soap de acest vis, care mă încurcă!

— Dacă a fost frumos visul, ar fi păcat să-l nimicim iubite căpitane, iar dacă a fost urât și așa nu-l putem nimici. Fața, care o văzuși d-ta o cunosc, — durere, — tot atât de puțin ca și vedenia d-tale din timpul boalei. Cu cine ar cam sămăna de aici țărancă aceea a d-tale?

— De aici cu nimenea, cu o damă din Viena însă, cu una... nu, și eu însumi recunosc, că e o imposibilitate! Și totuș atât de șochiat să mă înșele fantazia mea, abia-mi vine să cred!

Ca să fim cruțați de munca și spesele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe couponul mandatului poștal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.

Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2 3—5 ore. p. m.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăglau.

Încunoștințare.

Se aduce la cunoștință publică, că la târgul de toamnă din Vinga, care să va ținea în 6, 7 și 8 Octombrie a. c. să pot mâna orice animale de casă, ca porci, cai, tot felul de vite cor-nute etc.

Antistia comunei VINGA.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical.

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele oreln 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Cu cât se învâluia Flavian mai mult în preștupneri, îndoieli, convingeri și contraziceri, cu atât ațita mai mult curiozitatea dnei judecătorese. Și dânsa nu se dete pânăce cu tot felul de apucături și șiretlicuri femeeste fi reuși să-l descoase cum se ca-le asupra frumoasei Elfride, pe care se părea, că pe cât o urăște, tot pe atâta o și iubește.

Convorbirea se lungi până târziu noaptea. Când se întoarse în odaia sa, nu mai putu să adoarnă. Abia de către ziuă se pierdu în niște visuri turburi.

XXVI. Temeri deosebite.

Țiocănituri stăruitoare, cari deveniau din ce în ce tot mai înteteite, îl treziră din somn. Se sperie, când, — uitându-se la ceasornic, — văzu, că e aproape de amiază vremea! Iși aduse aminte de Uli Goin și de prinsonieri, se îmbracă repede, dunăre de mânios pe sine însuș, că a scăpat poate cel mai potrivit moment întru eliberarea prinsonierilor. În locul lui Uli Goin intră în odaie pe ușa deschisă comandantul pietii care se seuză de prea mareă sa insistență, mirându-se totodată de somnul lung și sănătos al lui Flavian.

— Toată lumea-i pe picioare. Afară în sat băjbăe lumea ca la târg, — zise dânsul. — Această aglomerare începe să-mi devină suspectă.

(Va urma).

Aviz. Sprîjiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătițe în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il-
grat din Margle magazin de

gramofoane
al lui
TÓTH JÓZSEF
Szeged, str. Könyök 3.

Noutăți igienice
de gumă și bășică de pește.

Specialitate preservativă fabricat veritabil francez și american în pachete originale.

Recomandată de medicii!

Garantă.

Nou! „Fatime“ I și II calit. Prețul 1
— duzină 6 și 8 coroane. —
„Semiramis“ I și II calit. Prețul
— duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele mai excelente produse din această specialitate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de prezervare a veacului nostru. Prețul per bucată **15 cor.**

Se trimite direct prin fabrica de instrumente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preafinteresantul meu cel mai nou preț curent ilustrat cu peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

Telefon 13—76.

Mijlocitori se caută în fiecare oraș cu proviziune considerabilă.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

S'a deschis!
prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintării și oroloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri de picioare. Jachete după croiu englez și francez, berletueți
∴ (cuptușeli) cu lână etc. ∴

Reparări și transformări bune și eftine se pot executa la

NICOLAE GRUȚIA

BLĂNAR DE LUX.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcolarea lor o mijloceste mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

Pentru sezonul de vară și toamnă!

∴ Recomand magazinul meu bogat asortat în ∴
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare assortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeauna recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

Vei cruța mulți bani!

dacă vei cerceta

hotelul și grădina

K r a v á r

din str. Sarló nr. 3.

la **„Hétvezér“**,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungurești vinuri alese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popioărie cooperată. Iluminație electrică.

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

Contând la binevoitorul sprijin, rămân

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileră exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman-tele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Mătăsuri louisien 48 cr. — Pongée 65 cr.

Zace în interesul d-voastre

ca înainte de a vă procura cele trebuincioase pentru toamnă să cercetați noutățile de toamnă din mătasă și lînuri de spălat aflate în magazinul

Frații Popper (Popper Testvérek)

în Arad, strada Forray.

Catifea luxoasă pentru haine 65 cr. Catifea turcească dela 75 cr.

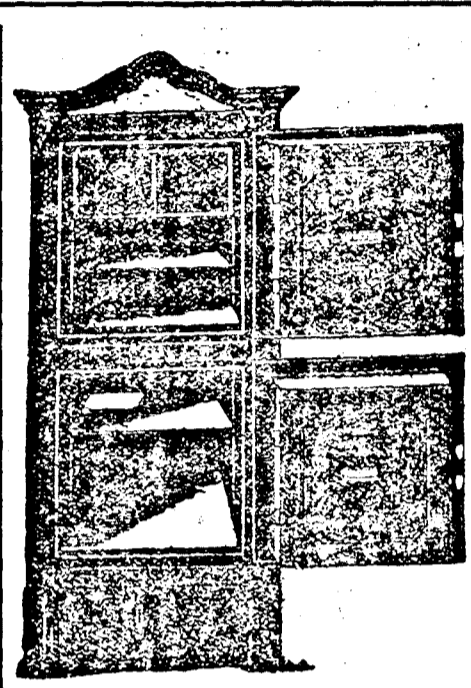
Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștiențios.
Prețuri moderate.

Cataloage de prețuri gratis și franco.
Prima referințe.

E. Purece,
Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

După proba de economizare făcută în decurs
de un an, juriul de specialiști au decernat

Premiul de 10.000 mărci

:: : designat în Germania la 1908, pentru : ::

Motorul Brons,

prin cece s'a dovedit, că la probele de economizare, dintre toate motoarele concurente

Proba Motorului Brons

este cea mai sigură, consumare de ulei cea mai puțină, construcția cea mai simplă și manipularea cea mai ușoară. Se pregătește în toate mărimile. Pentru delăturarea atâtor sisteme complicate ale motoarelor cu oleiu brut, și spre succesul unei din cele mai perfecte invențiuni reușite pe șesul Germaniei, ne-a succes construirea motorului cu presiune de oleiu brut, care cu o simplitate uimitoare, întrunește toate condițiunile, cari se pot aștepta dela un motor. La expozițiunea universală din 1910 la Bruxella

Motorul Brons

s'a distins de către juriul competent prin o apreciere și distingere universală pentru construcția s'a simplă și uimitoarea s'a funcționare precisă premiindu-se cu premiul **GRAND PRIX.**

Cu indicare de prețuri și deslușiri complete servește:

WALDER ARTHUR
ARAD, Erzsébet királyné körút Nr. 37.
Correspondență în limba română.

GHEORGHE IANCOVICI

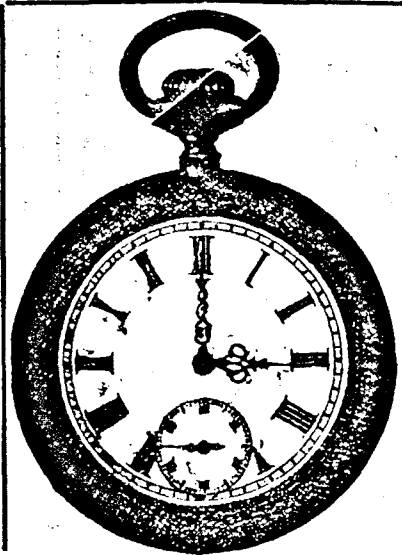
prăvălie de
manufactură.

Arad, strada Forray Nr. 2.

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românească, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stoffe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer. cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Dumitru Martin măstru
tâmplar
Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștientos tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Cor. UN MILION Cor.

cel mai mare câștig din lume!!

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela

**Banca Hipotecară Ungară și Prima
Cassă de Păstrare Pestană din Patrie,**

căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci nici un risc, nici o pierdere!!...

9 TRAGERI ANUALE!!...

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1,000,000.—, 500,000.—, 400,000.—, 300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2 75,000.— și o mulțime de 50,000.—, 40,000.—, 30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

Proximile trageri vor fi în 5 și 25 OCTOMVRIE a. c.

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adică din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximele trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anuale cu câștiguri de peste 3 jum. mil. cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratice și anume celea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare à 6 cor., iar celea dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie pe 35 rate lunare à 5 cor.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi cîntăm a 4-a rată gratuit!!...

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușe!!

Nu lăsați ocaziunea să treacă!! Puneți mâna pe noroc!!

Prospecte și explicații trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UG. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

Se caută agenți în provincie.

MONUMENTELE

CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în execuția cea mai ieftină până la cea mai pompoasă se pot căpăta la magazinul de
.: monumente .:

al lui

IOSIEF MENRATH

SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG

(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.